

**UCHWAŁA Nr XII/87 /2019
RADY GMINY W DĄBROWIE
z dnia 12 grudnia 2019 roku**

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. W Uchwale nr XXVIII/182/2017 Rady Gminy w Dąbrowie z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa, zmienionej Uchwałą XXXI/199/2018 Rady Gminy w Dąbrowie z dnia 5 kwietnia 2018 r. oraz Uchwałą X/62/2019 Rady Gminy w Dąbrowie z dnia 17 października 2019 r. załącznik do uchwały otrzymuje nowe brzmienie, jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
Rady Gminy w Dąbrowie
Marta Błaszczak
/Marta Błaszczak/

UZASADNIENIE

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 został zmieniony z uwagi na możliwość pozyskania większego dofinansowania zadania inwestycyjnego do 95 %. Zmodyfikowano również projekt społeczny "Strefa kreatywnego czasu" rozszerzając jego zakres. Projekt społeczny z działania 9.3.2 RPO został przeniesiony do działania 11.1 LSR.

W programie ujęto projekty, które w najbliższych latach powinny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych oraz innych środków publicznych i prywatnych, stąd zaszła konieczność dostosowania projektów do wymogów programowych.

Przewodnicząca
Rady Gminy w Dąbrowie

/Marta Błaszczak/

Załącznik
do Uchwały Rady Gminy w Dąbrowie Nr XII/87/2019
z dnia 12 grudnia 2019 roku

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY DĄBROWA NA LATA 2016-2023

grudzień, 2019r.

Spis treści

1. Wykaz skrótów	4
2. Wprowadzenie	5
3. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
3.1. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu ponadgminnym.....	11
3.2. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu gminnym.....	13
4. Uproszczona diagnoza Gminy wraz z głównymi wnioskami.....	16
4.1. Dane podstawowe.....	16
4.2. Demografia	17
4.3. Pomoc społeczna	19
4.4. Bezrobocie.....	20
4.5. Zasoby mieszkaniowe	21
4.6. Edukacja	21
4.7. Gospodarka.....	21
4.8. Przestępczość.....	22
4.9. Sfera techniczna, przestrzenno-funkcjonalna oraz środowiskowa.....	22
4.10. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy Gminy	25
5. Obszar zdegradowany Gminy	26
6. Obszar rewitalizacji Gminy	35
7. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	38
7.1. Krótki rys historyczny.....	38
7.2. Sfera społeczna	41
7.3 Sfera gospodarcza	44
7.4. Sfera środowiskowa.....	45
7.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna oraz przestrzenie zdegradowane	46
7.6 Główne wnioski.....	48
8. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	50
9. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	52
10. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	54

11. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR	68
11.1. Kompleksowość	68
11.2. Koncentracja	68
11.3. Komplementarność	69
11.3.1 Komplementarność przestrzenna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	69
11.3.2. Komplementarność problemowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	69
11.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	73
11.3.4. Komplementarność międzyokresowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	73
11.3.5. Komplementarność źródeł finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	78
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy w proces rewitalizacji	79

1. Wykaz skrótów

Wykaz skrótów zastosowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023:

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji;

EFS – Europejski Fundusz Społeczny;

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;

RPO WK-P 2014 – 2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020;

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju;

ORSG – Obszar Rozwoju Społeczno – Gospodarczego;

2. Wprowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z wytycznymi dla województwa kujawsko-pomorskiego, które zostały zawarte w dokumencie pn. *„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”* z dnia 23 lipca 2018r. Ponadto, dokument pozostaje w zgodności z zasadami ogólnokrajowymi znajdującymi się w *„Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”* Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku.

Wytyczne ministerialne definiują rewitalizację, jako kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Teren, na którym zdiagnozowano stan kryzysowy to obszar zdegradowany. Może on być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z nich. W przypadku Gminy Dąbrowa przeprowadzono delimitację w podziale na sołectwa.

Następnym etapem tworzenia PR było wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechująca się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Obszar rewitalizacji również może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Stan kryzysowy jest spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych takich jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

a) gospodarczej w zakresie:

- niskiego stopnia przedsiębiorczości,
- słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

b) środowiskowej w zakresie:

- przekroczenia standardów jakości środowiska,
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, bądź stanu środowiska.

c) przestrzenno - funkcjonalnej w zakresie:

- niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości,
- niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej,
- deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych.

d) technicznej w zakresie:

- degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- ✓ uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- ✓ pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów. Diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- ✓ ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- ✓ właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- ✓ zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- ✓ koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- ✓ realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnej zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Właściwie wykonany program rewitalizacji, czyli wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, musi charakteryzować się następującymi cechami:

Kompleksowość

Koncentracja

Komplementarność

Partycypacja

1. Kompleksowość programu rewitalizacji polega na:

a) ujęciu działań rewitalizacyjnych w sposób kompleksowy, w których uwzględnione będą projekty współfinansowane ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Projekty powinny być powiązane oraz wspólnie oddziaływać na zdiagnozowaną sytuację kryzysową. W ramach PR dla gminy Dąbrowa zaplanowano przedsięwzięcia społeczne („miękkie”) w tym dofinansowane z EFS w okresie programowania UE 2014-2020) oraz uzupełniające je zadania inwestycyjne („twarde”).

2. Koncentracja programu rewitalizacji polega na:

a) skupieniu działań w ramach programu rewitalizacji na terenach obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją zdiagnozowanych problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Możliwa jest również realizacja projektów rewitalizacyjnych zlokalizowanych poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Szczególnie dotyczy to inicjatyw społecznych

polegających np. na aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania skierowane do ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. W przypadku gminy Dąbrowa projekty w ramach LPR będą realizowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych jest szczególnie ważna i obejmuje kilka różnych wymiarów. Jej spełnienie jest wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych. Wyróżniamy komplementarności: przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną, międzyokresową oraz źródeł finansowania.

a) komplementarność przestrzenna:

- oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii,
- celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

b) komplementarność problemowa:

- oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).
- ma przeciwdziałać fragmentacji działań koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

c) komplementarność proceduralno-instytucjonalna:

- oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

d) komplementarność międzyokresowa:

- w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie ma zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013). Z tego względu możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

e) komplementarność źródeł finansowania

- oznacza, że projekty rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji powinny być realizowane przy pomocy wsparcia ze środków EFRR i EFS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania;

- dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji jest konieczna silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR;

- komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja:

- program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy tj. społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

- jest to fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie).

- partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z powyższą metodologią, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania zasad koncentracji, kompleksowości, komplementarności oraz dojrzałych form partycypacji społecznej. Jest to gwarantem,

że LPR odpowiada na problemy oraz potrzeby zdiagnozowane na obszarze zdegradowanym, a przede wszystkim obszarze rewitalizacji, który będzie bezpośrednim miejscem działań rewitalizacyjnych.

3. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Program Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa jest jednym z narzędzi realizujących strategię rozwoju gminy. Rewitalizacja jest elementem całościowej wizji rozwoju gminy, co przedstawiono poniżej. Analiza dokumentów programowych gminy pozwoliła wytyczyć związki oraz wspólne elementy, które zaprezentowano poniżej. Odwołano się do pozostałych dokumentów polityki regionalnej, do której przynależy Gmina Dąbrowa. W niniejszym rozdziale wskazano, które zaplanowane projekty rewitalizacyjne w niniejszym Programie Rewitalizacji są rozwinięciem celów analizowanych dokumentów.

3.1. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu ponadgminnym

STRATEGIA OBSZARU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU MOGILEŃSKIEGO

Strategia przyjęta została 13 stycznia 2017 r. przez Komitet Sterujący Obszarem Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Mogileńskiego Uchwałą Nr 3/2017. W dokumencie przyjęto 7 celów strategicznych dla ORSG Powiatu Mogileńskiego, którym z kolei przyporządkowano cele operacyjne pełniące rolę priorytetów inwestycyjnych. Spójność Programu Rewitalizacji z niniejszą Strategią wykazują następujące cele strategiczne i cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 4: ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO

Priorytet inwestycyjny - cel operacyjny:

4.1. Poprawa oferty podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej - (poprzez projekt główny nr 1 Klub seniora miejscem spotkań osób starszych – do zadań wliczać się będą spotkania z diabetologiem, pracownikami NFZ oraz kardiologiem).

Cel strategiczny nr 6: Ograniczenie skutków bezrobocia i sfery wykluczenia społecznego

Priorytet inwestycyjny – cel operacyjny

6.2 Zapobieganie i łagodzenie skutków wykluczenia społecznego.

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020 DLA STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA SĄSIEDZI WOKÓŁ SZLAKU PIASTOWSKIEGO

Strategię opracowano w styczniu 2017 r. Wyznaczono 3 cele ogólne:

1. Rozwój przedsiębiorczości do 2023 roku.
2. Poprawa atrakcyjności obszaru LGD do 2023 roku.
3. Rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD do 2023 roku.

Założone cele w LGD nr 2 i 3 są spójne z Programem Rewitalizacji, tym bardziej, że projekty w nim zawarte również realizowane będą do 2023 roku.

Poniżej przedstawiono wskaźniki produktu i rezultatu zawarte w LSR, które realizowane będą przez LPR. Ww. wskaźniki odpowiadają poniższym celom szczegółowym:

- 2.2 Ożywienie społeczno – gospodarcze i podniesienie jakości życia mieszkańców LGD do 2023 roku;
- 3.2. Wzrost aktywności społeczno – zawodowej środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na obszarze LGD do 2023 roku.

Program Rewitalizacji będzie miał wpływ na poniższe wskaźniki produktu zawarte w LSR:

- liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.

Program Rewitalizacji będzie miał wpływ na poniższy wskaźnik rezultatu zawarty w LSR:

- liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów.

Ww. wskaźniki zastosowano w LPR do projektu:

7. Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne.

3.2. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu gminnym

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĄBROWA

Studium opracowane zostało w latach 1998 – 1999 i jest obowiązującym dokumentem w zakresie polityki przestrzennej gminy. Wyznaczono w nim cele i kierunki rozwoju gminy. „Podstawowym celem rozwoju gminy Dąbrowa powinno być systematyczne podnoszenie jakości życia jej mieszkańców”. Poniżej wymieniono tylko te kierunki rozwoju, które wpisują się w PR:

- dążenie do intensyfikacji rozwoju ośrodka gminnego jakim jest wieś Dąbrowa w celu podnoszenia dla rangi przez zwiększenie bazy usług dla jego mieszkańców;
- działania w kierunku uporządkowania i dalszego rozwoju urządzeń infrastruktury technicznej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBROWA NA LATA 2012-2020

Przedmiotowy dokument przygotowano w marcu 2012 r. W Strategii wyznaczono perspektywę rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Sformułowano następującą wizję rozwoju gminy: *„Gmina Dąbrowa, miejscem ludzi aktywnych, pielęgnujących lokalne tradycje, stanowiąca obszar o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i rekreacyjno-turystycznej, sprzyjająca przedsiębiorczości i otwarta na współpracę z innymi jednostkami”*. Wyznaczono także misję, która przedstawia syntetyczny obraz stanu przyszłego: *„Zapewnienie mieszkańcom należytego poziomu warunków życia, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społeczności lokalnej poprzez szybki rozwój społeczno-gospodarczy gminy”*.

Wyszczególniono kluczowe problemy rozwojowe gminy, a na ich podstawie wyznaczono następujące cele główne:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu i promocja przedsiębiorczości.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej na terenie gminy.
3. Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. Zreformowanie systemu oświaty na terenie gminy.
5. Promocja gminy i jej zasobów.

W założenia PR wpisują się cele 2, 3 oraz 5.

Jednocześnie poniżej wymieniono tylko te cele szczegółowe, które wpisują się w PR:

2.1. Poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej

- poprawa stanu oświetlenia,
- modernizacja punktów oświetleniowych.

3.1. Organizacja czasu wolnego dla młodych i dorosłych mieszkańców gminy

- organizacja czasu wolnego w oparciu o dostępną infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową,
- sformułowanie oferty cyklicznych spotkań dla osób starszych – utworzenie Klubu Seniora.

3.2. Poprawa dostępności do usług

- poprawa dostępności do specjalistycznych usług medycznych - (poprzez projekt główny nr 1 Klub seniora miejscem spotkań osób starszych – do zadań wliczać się będą spotkania z diabetologiem, pracownikami NFZ oraz kardiologiem).

3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

- oświetlenie, monitoring.

3.5. Promocja zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej mieszkańców

- zajęcia ruchowe dla seniorów.

3.6. Poprawa oferty kulturalnej gminy

- rozszerzenie oferty kulturalnej gminy (festyny, konkursy, wystawy, warsztaty, itp.), - (tylko jako uzupełnienie głównych projektów rewitalizacyjnych w ramach przedsięwzięcia uzupełniającego „Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym”).
- zwiększenie ilości imprez integracyjnych i aktywizujących - (tylko jako uzupełnienie głównych projektów rewitalizacyjnych w ramach przedsięwzięcia uzupełniającego „Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym”).

4.3. Kształcenie osób dorosłych

- kształcenie przez całe życie – program dla seniorów.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2018

Program został przyjęty na mocy uchwały nr XXXVI/249/17 Rady Gminy Dąbrowa z dnia 21 grudnia 2017 roku. Celem programu jest realizacja zadań, które obejmują m.in. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. Zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji, szczególnie projekty, wpisują się w realizację założeń Programu. W LPR przewidziano realizację działań pozwalających na stworzenie bezpiecznej przestrzeni do spotkań zespołu AA.

4. Uproszczona diagnoza Gminy wraz z głównymi wnioskami

4.1. Dane podstawowe

Gmina Dąbrowa jest gminą wiejską położoną w północnej części powiatu mogileńskiego, w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Od strony zachodniej graniczy z Gminą Żnin (powiat żniński) oraz Gminą Gąsawa (powiat żniński), od wschodu z Gminą Barcin (powiat żniński) oraz Gminami Pakość oraz Janikowo (powiat inowrocławski), od południa z Gminą Mogilno (powiat mogileński). Poniżej przedstawiono lokalizację Gminy na mapie województwa kujawsko-pomorskiego oraz powiatu mogileńskiego.

Mapa 1 Lokalizacja Gminy Dąbrowa na mapie powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/43.html>

Powierzchniowo, Gmina Dąbrowa zajmuje obszar 11 029 ha, co stanowi około 16% powierzchni powiatu. Pod względem wykorzystania gruntów, Dąbrowa jest gminą rolniczą z bogatymi lasami (21%).

Pod względem administracyjnym, w skład Gminy wchodzi 14 sołectw: Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Mokre, Parlin, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Słaboszewo, Sucharzewo, Szczepankowo, Szczepanowo. Pod względem liczby mieszkańców dominuje sołectwo Dąbrowa skupiające największą liczbę mieszkańców (w 2018r. 1034 mieszkańców), następnie

Szczepanowo (801 mieszkańców) oraz Parlin (477 mieszkańców). Sołectwo Dąbrowa stanowi centrum życia społeczno-gospodarczego regionu. Skupiają się w nim instytucje publiczne tj. urząd gminy, ośrodki zdrowia i kultury, szkoły i inne.

4.2. Demografia

Demografia jest bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju społeczno-gospodarczym Gminy. Gmina Dąbrowa na dzień 31.12.2018r. była zamieszkiwana przez 4625 osób. Najwięcej osób zamieszkiwało sołectwo Dąbrowa - 1034 mieszkańców, a najmniej sołectwo Mierucinek – 42 mieszkańców. Poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców poszczególnych sołectw wraz z udziałem w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Dąbrowa.

Tabela 1 Liczba mieszkańców Gminy Dąbrowa (stan na dzień 31.12.2018r.)

JEDNOSTKA	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW	UDZIAŁ W LICZBIE MIESZKAŃCÓW GMINY	Powierzchnia (ha)	Procentowy udział powierzchni
BIAŁE BŁOTA	114	2,46 %	238,90	2,17%
DĄBROWA	1034	22,36 %	886,38	8,04%
KRZEKOTOWO	264	5,71 %	653,20	5,92%
MIERUCIN	261	5,64 %	1 364,38	12,37%
MIERUCINEK	42	0,91 %	127,83	1,16%
MOKRE	353	7,63 %	1 343,78	12,18%
PARLIN	477	10,31 %	989,92	8,98%
PARLINEK	366	7,91 %	1 069,49	9,70%
SĘDOWO	269	5,82 %	960,50	8,71%
SŁABOSZEWO	261	5,64 %	620,41	6,06%
SŁABOSZEWO	171	3,70 %		
SUCHARZEWO	120	2,59 %	454,27	4,12%
SZCZEPANKOWO	92	1,99 %	1 768,88	16,04%
SZCZEPANOWO	801	17,32 %	551,06	5,00%
GMINA DĄBROWA	4625	100 %	11 029,00	100,00%

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa

Jak wskazują dane zawarte w powyższej tabeli, najliczniej zamieszkane sołectwa Gminy Dąbrowa to Dąbrowa (22,36% mieszkańców), Szczepanowo (17,32%) oraz Parlin (10,31%). Najmniejszą liczbę mieszkańców odnotowano na terenie następujących sołectw, z którego żadne nie przekracza 3%

mieszkańców gminy – Mierucinek (0,91%), Szczepankowo (1,99%) oraz Białe Błota (2,46%). Według danych GUS w strukturze demograficznej mieszkańców Gminy Dąbrowa w niewielkim stopniu przeważają kobiety (50,01%).

W latach 2010 – 2017 każdego roku odnotowywano spadek liczby mieszkańców Gminy Dąbrowa. W porównaniu do 2010r. liczba mieszkańców w 2017r. była niższa o 146 osób. Wpływ na to zjawisko może mieć zarówno spadek liczby urodzeń, jak i niekorzystne saldo migracji. W 2018r. odnotowano niewielki wzrost liczby mieszkańców w stosunku do danych z 2017r. (+19 osób). Według danych GUS w 2017r. zarejestrowano 51 zameldowań oraz 58 wymeldowań. Saldo migracji wewnętrznych wyniosło - 7 i kształtowało się korzystniej niż w poprzednich latach (2017r. -13, 2016r. -36).

Głównym zjawiskiem hamującym rozwój gminy jest **problem starzejącego się społeczeństwa**. Problem ten jest odnotowywany w skali całego kraju. Jest to efekt dwóch zmiennych: zmniejszającej się liczby urodzeń oraz wydłużenia czasu życia. W strukturze wiekowej mieszkańców Gminy Dąbrowa również widać wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa (16,69%). Analiza struktury ludności według ekonomicznych grup wieku wskazuje, że stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 26,25%.

Duży potencjał społeczny Gminy Dąbrowa przejawia się w aktywności mieszkańców i wyraża się uczestnictwem w organizacjach pozarządowych do których należy zaliczyć:

- Koła Gospodyń Wiejskich w miejscowościach - Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Mokre, Parlin, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Słaboszewo, Sucharzewo, Szczepanowo, Szczepankowo;
- Stowarzyszenie rozwoju miejscowości Sucharzewo „KUŹNIA”;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej z oddziałami integracyjnymi w Parlinie „INTEGRACJA”;
- Stowarzyszenie „ZJEDNOCZENI” ze Słaboszewa;
- Stowarzyszenie „WITALIS” ze Szczepanowa;
- Stowarzyszenie „SIECIENICA” z Parlina;
- Stowarzyszenie „WESOŁE PODWÓRKO” ze Szczepanowa;
- Stowarzyszenie „MŁODE DĘBY”;
- Dąbrowski Związek Wędkarski „SZCZUPAK”;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Parlinie;

- Gminny Związek Rolników Kótek i Organizacji Rolniczych w Dąbrowie;
- GLZS Olimpia Dąbrowa;
- LKS Promień Szczepanowo;
- Stowarzyszenie „BRATERSTWO DĄBROWY”;
- Kółko Rolnicze w Mokrem.

W związku z działalnością licznych organizacji Gmina Dąbrowa posiada Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Dzięki programowi gmina ma możliwość zlecania zadań publicznych organizacją. Dodatkowym wsparciem w realizacji prac społecznie użytecznych jest dofinansowanie inicjatyw lokalnych przeprowadzanych przez grupy społeczne formalne i nieformalne. W gminie powołane są różne gremia współpracujące z samorządem, które działają na rzecz społeczności lokalnej, takie jak:

- Rada Seniorów działająca od 2014 r. - pełni funkcję opiniodawczą, inicjatywną i doradczą w sprawach dotyczących osób starszych - Rada liczy 12 członków.
- Rada Sportu działająca od 2013 r. - pełni funkcję opiniodawczą, inicjatywną i doradczą w sprawach dotyczących kultury fizycznej - Rada liczy 12 członków.
- Rada Działalności Pożytku Publicznego działająca od 2011 r. - pełni funkcję konsultacyjną i opiniodawczą w sprawach współpracy z organizacjami pozarządowymi - Rada liczy 8 członków.
- Gminny Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa działający od 2007 r. - pełni funkcję inicjatywną i opiniodawczą w sprawach dotyczących miejsc pamięci narodowej, wydarzeń i postaci historycznych związanych z walką i męczeństwem narodu polskiego.
- Rada Młodzieżowa działająca od 2014 r. - pełni rolę organu zwiększającego zainteresowania i zaangażowanie młodych ludzi sprawami publicznymi na poziomie lokalnym.

Wielu mieszkańców gminy skupia się również w grupach nierejestrowych.

4.3. Pomoc społeczna

Poziom wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, w dużym stopniu wpływa na obciążenie budżetu gminy. Od 2014r. stopniowo spada liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (wg kryterium dochodowego). Poniżej przedstawiono dane za okres 2014-2017r.

Wykres 1 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (wg kryterium dochodowego)

Źródło: GUS BDL

Poziom korzystania przez mieszkańców Gminy Dąbrowa ze środowiskowej pomocy społecznej maleje każdego roku. Oznacza to, że podejmowane przez Gminę działania realnie wpływają na aktywizację zawodową i społeczną mieszkańców Gminy. Stopniowo na terenie Gminy niwelowany jest problem bezradności zawodowej i życiowej mieszkańców, co przekłada się na zwalczanie negatywnych zjawisk społecznych.

4.4. Bezrobocie

Poziom bezrobocia rejestrowanego na terenie Gminy Dąbrowa sukcesywnie spada. Według danych GUS w stosunku do 2013r. bezrobocie zmniejszyło się w 2018r. prawie dwukrotnie. Poniżej przedstawiono poziom bezrobocia rejestrowanego na terenie Gminy Dąbrowa w latach 2013-2018.

Tabela 2 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Dąbrowa

GMINA DĄBROWA	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bezrobocie rejestrowane	395	326	269	229	192	192

Źródło: GUS BDL

Dane te świadczą o powodzeniu misji gminy związanej z walką z bezrobociem. Bezrobocie jest ściśle związane z poziomem korzystania na danym terenie ze środowiskowej pomocy społecznej. W obu obszarach funkcjonowania odnotowano spadek, co świadczy o właściwym kierunku działań podejmowanych przez Gminę.

4.5. Zasoby mieszkaniowe

Zmiany następujące w gospodarce mieszkaniowej na terenie określonej jednostki samorządu terytorialnego świadczą o rozwoju mieszkańców. Wysoki poziom zakupu nowych nieruchomości świadczy o majątności mieszkańców. W celu zbadania poziomu życia mieszkańców oraz weryfikacji zapotrzebowania na wyznaczanie nowych miejsc pod budowę mieszkań. Zgodnie z danymi GUS, w 2017r. do użytku oddano 9 mieszkań. Budownictwo mieszkaniowe na terenie Gminy Dąbrowa nie jest rozwinięte, ze względu na przewagę terenów rolniczych, które mają również wpływ na zabudowę. W sołectwie dominuje zabudowa jednorodzinna oraz gospodarstwa rolnicze.

4.6. Edukacja

Gmina Dąbrowa Uchwałą nr VI/39/2019 Rady Gminy w Dąbrowie z dnia 24 kwietnia 2019r. przyjęła plac sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Dąbrowa oraz określając granice obwodów publicznych szkół podstawowych od dnia 1 września 2019r. Zgodnie z uchwałą, na terenie Gminy Dąbrowa funkcjonują następujące placówki kształcenia podstawowego:

- 1) Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Dąbrowie – granice obwodu szkoły: Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Parlin, Parlinek, Sędowo, Sucharzewo, Słaboszewo.
- 2) Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej Curie w Szczepanowie: granice obwodu szkoły: Szczepanowo, Szczepankowo, Słaboszewko, Mokre.

Poziom edukacji jest weryfikowany przede wszystkim na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku dotyczących wyników sprawdzianu szóstoklasisty oraz do czasu zmiany systemu oświaty wyników egzaminów gimnazjalnych. Wyniki te wskazują na dobre wyniki uczniów są obszaru Gminy Dąbrowa.

4.7. Gospodarka

W 2018r. na terenie Gminy Dąbrowa zarejestrowane były 222 podmioty gospodarcze. W latach 2016-2018 odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Pod względem wielkości przedsiębiorstw, dominują niewielkie podmioty, zatrudniające do 9 osób. Na terenie Gminy funkcjonują również większa podmioty gospodarcze. Na terenie Gminy zauważalny jest zatem rozwój przedsiębiorczości, który powinien być w dalszym ciągu wspierany przez Gminę.

Podstawowym źródłem utrzymania większości mieszkańców gminy jest rolnictwo. Gmina należy do przeciętnych, pod względem potencjału, producentów żywności (co jest wynikiem niewielkiej powierzchni użytków rolnych), choć poziom kultury rolnej w tej części województwa uważany jest za wysoki. Przydatność rolniczą gleb należy ocenić jako wysoką, co potwierdza wysoki udział gleb o klasie III i IV (łącznie 92,9% powierzchni gruntów ornych).

Położenie gminy sprawia, że jej mieszkańcy znajdują zatrudnienie w mieście powiatowym - Mogilnie (12 km na południe w odległości drogowej od Dąbrowy), a także w czwartym co do wielkości mieście województwa – Inowrocławiu (27 km na północny – wschód w odległości drogowej od Dąbrowy). W przypadku połączeń publicznych stwierdza się częste odjazdy PKS z Dąbrowy do Mogilna, zaś do Inowrocławia nie ma bezpośrednich połączeń.

Umiarkowane warunki środowiskowe wykazują niewielkie predyspozycje do rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, tym bardziej iż w sąsiednich gminach są bardziej korzystne. Obecnie nie odnotowuje się gospodarstw agroturystycznych w gminie.

4.8. Przestępczość

Na terenie Gminy Dąbrowa znajdują się obszary o szczególnym nasileniu problemu przestępczości. W 2018r. Policja odnotowała aż 46 przestępstw kryminalnych. W poprzednich latach problem ten nie rzutował tak bardzo na bezpieczeństwo mieszkańców. W związku z powyższym, konieczne jest zwrócenie uwagi na zwalczanie przestępczości na terenach o szczególnym nasileniu problemu.

4.9. Sfera techniczna, przestrzenno-funkcjonalna oraz środowiskowa

Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna

Potencjał środowiska kulturowego gminy wyrażony jest poprzez obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego: zespół kościoła parafialnego p.w. św. Wawrzyńca w Parlinie, w tym kościół, dzwonnica oraz plebania na części działki nr 42/1 oraz zespół dworsko – parkowy w Słaboszewku, w tym dwór, park, brama wjazdowa po płn. stronie parku wraz z działką 78/4. Obiektem o wartości historycznej jest jeden z najstarszych obiektów na terenie gminy. Jest to położony na terenie Dąbrowy dawny kościół ewangelicki z 1844 r. Obiektem o dużym potencjale zlokalizowanym w

centralnej części Gminy Dąbrowa jest budynek komunalny „budynek po weterynarii” Niegdyś zamieszkiwany przez lekarza weterynarii zlokalizowany przy ulicy Centralnej 3, na działce 256.

Do dyspozycji mieszkańców pozostaje hala widowiskowo - sportowa oddana do użytku w 2004 r. w Dąbrowie. W Szczepanowie oraz Dąbrowie znajdują się boiska sportowe, przy których działają kluby sportowe. Bazę sportową uzupełniają boiska do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykową, kort tenisowy i sala gimnastyczna oraz mniejsze boiska sportowe w dziewięciu wsiach, najczęściej zlokalizowane w pobliżu świetlic wiejskich. Świetlice znajdują się w: Krzekotowie, Mokrem, Parlinie, Parlinku, Mierucinie, Sędowie, Słaboszewku, Słaboszewie, Dąbrowie, Sucharzewie, Białych Błotach, Szczepanowie i Szczepankowie.

Na terenie Gminy Dąbrowa znajdują się 2 stacje uzdatniania wody w miejscowościach:

- Krzekotowo o wydajności 8.640 m³/dobę;
- Szczepanowo o wydajności 1.800 m³/dobę
- Stacja podnosząca ciśnienie wody w miejscowości Dąbrowa.

Gmina Dąbrowa jest w całości zwodociągowana, łączna długość sieci wodociągowej wynosiła w 2017r. 91,6 km. Z sieci wodociągowej, według danych GUS, w 2017r. korzystało 4 601 osób. Sieć zaopatruje dodatkowo część miejscowości z gmin ościennych: Radłowo (gm. Pakość), Szeroki Kamień (gm. Barcin) i Wójcin (gm. Żnin).

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 49,8 km, natomiast jeszcze w 2004 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła zaledwie 9,1 km. Obserwuje się zatem systematyczny wzrost liczby podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania. W 2018r. z systemu kanalizacji korzystało 2934 mieszkańców. Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w porównaniu z innymi obszarami wiejskimi województwa są bardzo wysokie.

W 1998 r. została pobudowana mechaniczno – biologiczno - chemiczna oczyszczalnia ścieków ARBF typu Flygt o przepustowości 150 m³/dobę o działaniu sekwencyjnym. Ze względu na konieczność podłączeń kolejnych odcinków kanalizacji, przepustowość oczyszczalni okazała się zbyt mała, natomiast koszty modernizacji i utrzymania oczyszczalni za wysokie. Wobec powyższego w 2015 r. oczyszczalnia została zamknięta, a kanalizacja została przekierowana rurociągiem przesyłowym do oczyszczalni ścieków w Sadłogoszczy, gmina Barcin.

Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacji drogowej. Sieć drogową na terenie Gminy Dąbrowa tworzą ogólnodostępne drogi publiczne (wojewódzkie, powiatowe, gminne). Przez

opisywany obszar nie przebiegają drogi krajowe, ani linie kolejowe. Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Mogilnie. Układ dróg na terenie gminy tworzą:

- droga wojewódzka nr 254 o długości 15,268 km
- 13 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 64,866 km,
- 22 odcinki dróg gminnych o łącznej długości 75,700 km.

Zasilanie energetyczne gminy odbywa się przez Główny Punkt Zasilania 110/15 kV zlokalizowany na terenie gminy Mogilno. Ze względu na małą odległość do powyższej stacji elektroenergetycznej, nie zachodzi potrzeba budowy nowej stacji na terenie gminy, gdyż cała gmina jest w zasięgu jego obsługi. Na terenie gminy nie występuje sieć ciepłownicza przesyłająca ciepło do mieszkań, ani sieć gazowa doprowadzająca gaz do odbiorców.

Sfera środowiskowa

O potencjale przyrodniczym danego terenu świadczy ilość obszarów prawnie chronionych ze względu na krajobraz lub walory przyrodnicze. Na obszarze Gminy Dąbrowa ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat przyrody Mierucinek;
- Obszar chronionego krajobrazu Jezior Żnińskich;
- 4 pomniki (klon w parku w Dąbrowie, aleja modrzewiowa w Szczepanowie, Kamienny Dom oraz Źródło Świętego Huberta).

Według danych GUS w 2018r. tereny lesiste zajmowały 28,96 ha. Występują przyjazne warunki klimatyczne, stan powietrza jest bardzo dobry, co związane jest z brakiem przemysłu. Występują tu 3 jeziora: Jezioro Parlińskie zwane "Siecienica" w południowej części gminy - 12,21 ha powierzchni, Jezioro w Mokrem zwane "Białe" położone w centralnej części gminy - 6,49 ha powierzchni, Jezioro Krzekotowo w północnej części gminy – 4,68 ha powierzchni. Sieć rzeczna na terenie gminy tworzy: rzeką Panna Północna oraz kanał Mokre. Dla wymienionych powyżej wód nie prowadzone były badania kontrolne. Przypuszczalny stan czystości płytkich jezior na terenie gminy, wymaga podjęcia działań zmierzających do poprawy jakości tych wód.

Każdego roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przedstawia informację o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego. W 2017r. Obszar Gminy Dąbrowa nie charakteryzował się przekroczeniami wartości substancji, w tym pyłu PM10 i ozonu. Przekroczenia mogą być zauważalne przede wszystkim w okresie zimowym. Terenem podatnym na problem będzie

przede wszystkim sołectwo Dąbrowa i Szczepanowo ze względu na największą liczbę gospodarstw domowych, w których głównym źródłem ogrzewania są tradycyjne piece węglowe.

Zgodnie z wojewódzkim programem gospodarki odpadami, gmina Dąbrowa należy do Regionu 5 Bydgoskiego, który obsługiwany jest przez 5 zakładów unieszkodliwiania odpadów, od 1 stycznia 2010 r. gmina obsługiwana jest przez Międzygminny Komplex Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych oparty o składowisko w Wawrzynkach, w gminie Żnin.

4.10. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy Gminy

Główne problemy społeczne gminy Dąbrowa to:

- Wysoki udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;
- Wysoki wskaźnik przestępstw kryminalnych.

Wśród zdiagnozowanych na terenie Gminy Dąbrowa problemów należy zwrócić przede wszystkim uwagę na konieczność aktywizacji osób w wieku poprodukcyjnym. Diagnoza Gminy wykazała wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym. Zgodnie z ogólnokrajowym trendem problem ten będzie się nasilał. Jest to znak dla Gminy, że należy stworzyć nowe miejsca sprzyjające aktywizacji oraz integracji seniorów. Na terenie Gminy nie ma wystarczającej ilości infrastruktury, która mogłaby zostać przeznaczona na ten cel. Obiektem o dużym potencjale w ww. zakresie jest zlokalizowany w centralnej części Gminy Dąbrowa - budynek komunalny „budynek po weterynarii” (zlokalizowany przy ulicy Centralnej 3, na działce 256).

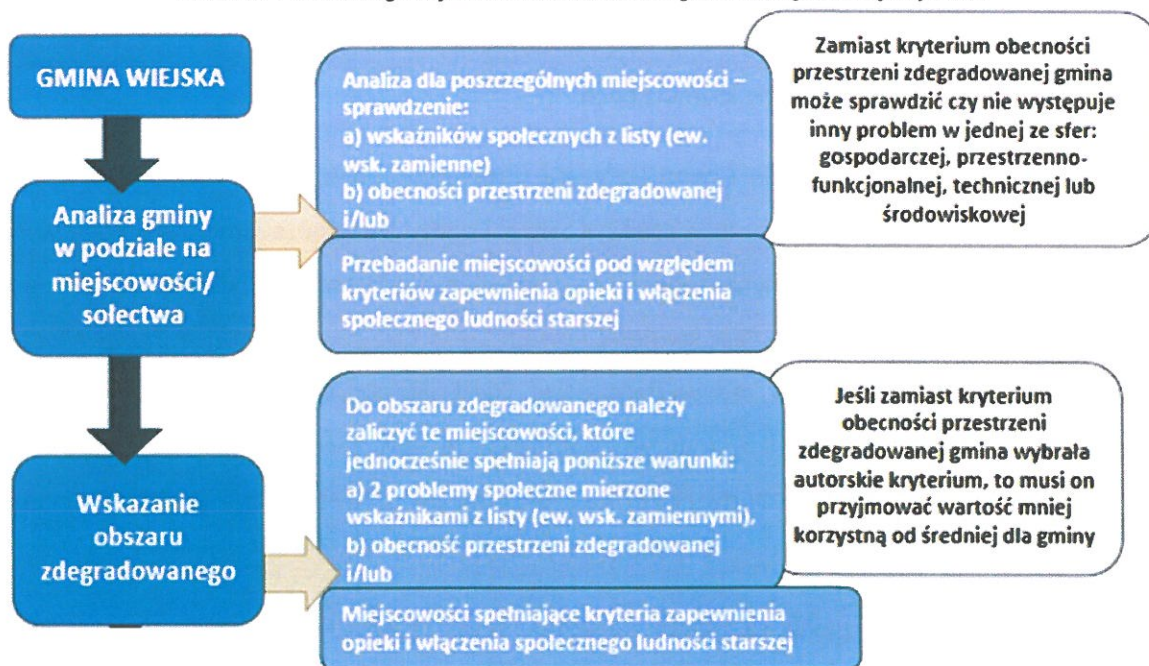
Diagnoza Gminy wskazała również problem związany z przestępczością na danym terenie. Policja odnotowała w 2018r. wyższy niż zazwyczaj wskaźnik przestępstw kryminalnych na danym terenie, co w dalszej perspektywie może ograniczyć poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz ograniczyć atrakcyjność osiedleńczą. Konieczne są zatem działania wspierane przez lokalne służby porządkowe, mające na celu przeciwdziałanie tego typu zachowaniom.

Na terenie Gminy stwierdzono liczne występowanie przestrzeni zdegradowanej. Tego typu miejsca posiadają potencjał rozwojowy, jednak ze względu na upływający czas i brak inwestycji w zakresie poprawy stanu wymagają szczególnej interwencji.

5. Obszar zdegradowany Gminy

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gminy Dąbrowa jest zgodna z wytycznymi określonymi dla obszarów gmin wiejskich w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Poniżej przedstawiono schemat prezentujący przyjętą drogę wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gminy Dąbrowa.

Schemat 1 Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gminy Dąbrowa

Źródło: „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Diagnozę sytuacji poszczególnych sołectw przeprowadzono w oparciu o listę wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego, która stanowi załącznik nr 3 „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” – „Lista wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego w ustalony obszarach analizy w mieście, jednostce struktury przestrzeni miejskiej lub miejscowości z informacją, których wskaźników nie można wybierać łącznie”. Zgodnie z Zasadami, za obszar zdegradowany można uznać jednostkę, która spełnia jednocześnie następujące kryteria:

- a) na terenie miejscowości identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego na obszarach wiejskich, jednocześnie wskaźniki te przyjmują wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy;
- b) na terenie miejscowości znajdują się przestrzenie zdegradowane lub gmina może zaproponować inne kryterium reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną lub techniczną).

Diagnozy występowania stanu kryzysowego na terenie Gminy Dąbrowa dokonano analizując sytuację na terenie poszczególnych sołectw. Do analizy wskaźnikowej sołectw Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucinek, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Sucharzewo, Szczepankowo, Szczepanowo przyjęto następujący zestaw mierników:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
- Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców.

Poszczególne sołectwa zbadano dodatkowo pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanej, którą zgodnie z definicją stanowią „nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowane działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej. Do przestrzeni zdegradowanej możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej”.

Poniżej przedstawiono dane wzięte pod uwagę w celu wyznaczenia wartości poszczególnych wskaźników społecznych. W pierwszej kolejności przedstawiono udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze wiekowej wskazanych sołectw Gminy Dąbrowa.

Tabela 3 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze (dane na dzień 31.12.2018r.)

Jednostka	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Białe Błota	114	19	16,67 %

Jednostka	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Dąbrowa	1034	174	16,83 %
Krzekotowo	264	38	14,39 %
Mierucinek	42	5	11,90 %
Parlinek	366	45	12,30 %
Sędowo	269	44	16,36 %
Słaboszewko	261	45	17,24 %
Sucharzewo	120	20	16,67 %
Szczepankowo	92	18	19,57 %
Szczepanowo	801	143	17,85 %
Gmina Dąbrowa	4625	772	16,69 %

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa

Wysoki wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym dotyczył następujących sołectw: Dąbrowa, Słaboszewko, Szczepankowo oraz Szczepanowo. Wartość wskaźnika dla wymienionych sołectw przekroczyła wartość średnią dla Gminy.

Kolejnym badanym wskaźnikiem ze sfery społecznej jest wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców. Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące odnotowanego problemu.

Tabela 4 Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców (dane na dzień 31.12.2018r.)

Jednostka	Liczba ludności ogółem	Liczba przestępstw kryminalnych	Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców
-----------	------------------------	---------------------------------	--

Białe Błota	114	2	17,54
Dąbrowa	1034	14	13,54
Krzekotowo	264	1	3,79
Mierucinek	42	0	-
Parlinek	366	2	5,46
Sędowo	269	1	3,72
Słaboszewko	261	0	-
Sucharzewo	120	1	8,33
Szczepankowo	92	2	21,74
Szczepanowo	801	6	7,49
Gmina Dąbrowa	4625	46	9,95

Źródło: Dane z Policji

Wartość wskaźnika przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców kształtował się niekorzystnie w następujących sołectwach: Białe Błota, Dąbrowa oraz Szczepankowo.

W następnej kolejności zbadano występowanie przestrzeni zdegradowanej w badanych sołectwach Gminy Dąbrowa. Występowanie tego typu obszaru stwierdzono w następujących sołectwach:

- Dąbrowa (kościół poewangelincki, budynki po byłym PGR, budynek dworca PKP, budynek byłego baru oraz budynek komunalny „po weterynarii” przy ulicy Centralnej 3);
- Krzekotowo (dawny dwór);
- Słaboszewko (kompleks parkowo-pałacowy, pozostałości o bazie SKR, budynek gorzelni)
- Sucharzewo (dawny dwór, budynek kuźni);
- Szczepanowo (pustostan pomieszkalny).

Poniżej zamieszczono podsumowanie analizy wskaźnikowej Gminy Dąbrowa dla sołectw Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucinek, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Sucharzewo, Szczepankowo oraz Szczepanowo.

Tabela 5 Analiza wskaźnikowa Gminy Dąbrowa, sołectwa Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucinek, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Sucharzewo, Szczepankowo, Szczepanowo.

Wskaźnik	Białe Błota	Dąbrowa	Krzekotowo	Mierucinek	Parlinek	Sędowo	Słaboszewko	Sucharzewo	Szczepankowo	Szczepanowo	GMINA DĄBROWA
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	16,67 %	16,83 %	14,39 %	11,90 %	12,30 %	16,36 %	17,24 %	16,67 %	19,57 %	17,85 %	16,69 %
Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców	17,54	13,54	3,79	-	5,46	3,72	-	8,33	21,74	7,49	9,95
Występowanie przestrzeni zdegradowanej	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	-

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych własnych Gminy Dąbrowa.

Z analizy powyższych danych wynika, że największa koncentracja problemów społecznych na terenie Gminy Dąbrowa występuje w sołectwie Dąbrowa, w którym zidentyfikowano 2 problemy społeczne. Wstępnie sołectwo to zostało predestynowane do objęcia obszarem zdegradowanym.

W następnej kolejności przeprowadzono analizę wskaźnikową dla następujących sołectw: Mierucin, Mokre, Parlin oraz Słaboszewo. Posłużono się następującymi wskaźnikami weryfikującymi zaistnienie stanu kryzysowego:

- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców.

Poniżej przedstawiono dane wzięte pod uwagę w celu wyznaczenia wartości poszczególnych wskaźników społecznych. W pierwszej kolejności zweryfikowano problem bezrobocia na terenie wskazanych sołectw.

Tabela 6 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze (dane na dzień 31.12.2018r.)

Jednostka	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Mierucin	160	17	10,63%
Mokre	225	7	3,11%
Parlin	303	30	9,90%
Słaboszewo	113	6	5,31%
Gmina Dąbrowa	2941	190	6,46%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy

Według danych PUP, największy poziom bezrobocia rejestrowego odnotowano na terenie sołectw Mierucin i Parlin. Wartości osiągane przez wskazane jednostki przekroczyły udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze na terenie Gminy Dąbrowa.

W następnej kolejności zbadano problem z przestępczością. Poniżej poddano analizie wskaźnik przestępstw kryminalnych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców.

Jednostka	Liczba ludności ogółem	Liczba przestępstw kryminalnych	Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców
Mierucin	261	2	7,66
Mokre	353	8	22,66%
Parlin	477	4	8,39%
Słaboszewo	171	3	17,54
Gmina Dąbrowa	4625	46	9,95

Źródło: Policja

Jak wskazują dane zebrane przez Policję, w 2018r. wyższą niż w skali Gminy przestępczość odnotowano na terenie sołectw Mokre oraz Słaboszewo. Przy czym szczególną uwagę należy zwrócić na sołectwo Mokre, które osiągnęło szczególnie wysoki wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców – 22,66%.

Następnie sołectwa Mierucin, Mokre, Parlin i Słaboszewo zbadano pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanej:

- Mierucin – budynki byłej Spółdzielni Kótek Rolniczych;
- Mokre – budynek dawnej mleczarni;
- Parlin – budynki po byłym PGR oraz gorzelnia;
- Słaboszewo – budynek dawnej szkoły.

Poniżej przedstawiono zbiorcze zestawienie analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla sołectw Mierucin, Mokre, Parlin oraz Słaboszewo.

Tabela 7 Analiza wskaźnikowa Gminy Dąbrowa – sołectwa Mierucin, Mokre, Parlin oraz Siaboszewo

Wskaźnik	Mierucin	Mokre	Parlin	Siaboszewo	GMINA DĄBROWA
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	10,63%	3,11%	9,90%	5,31%	6,46%
Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców	7,66	22,66	8,39	17,54	9,95
Występowanie przestrzeni zdegradowanej	TAK	TAK	TAK	TAK	-

Zródło: Opracowanie własne

Pozostałe sołectwa nie zostały zakwalifikowane do obszaru zdegradowanego ze względu na niespełnienie wymogu występowania na danym obszarze 2 problemów społecznych. Na mapie poniżej, w sposób graficzny przedstawiono obszar zdegradowany na terenie Gminy Dąbrowa.

Mapa 2: Obszar zdegradowany Gminy Dąbrowa

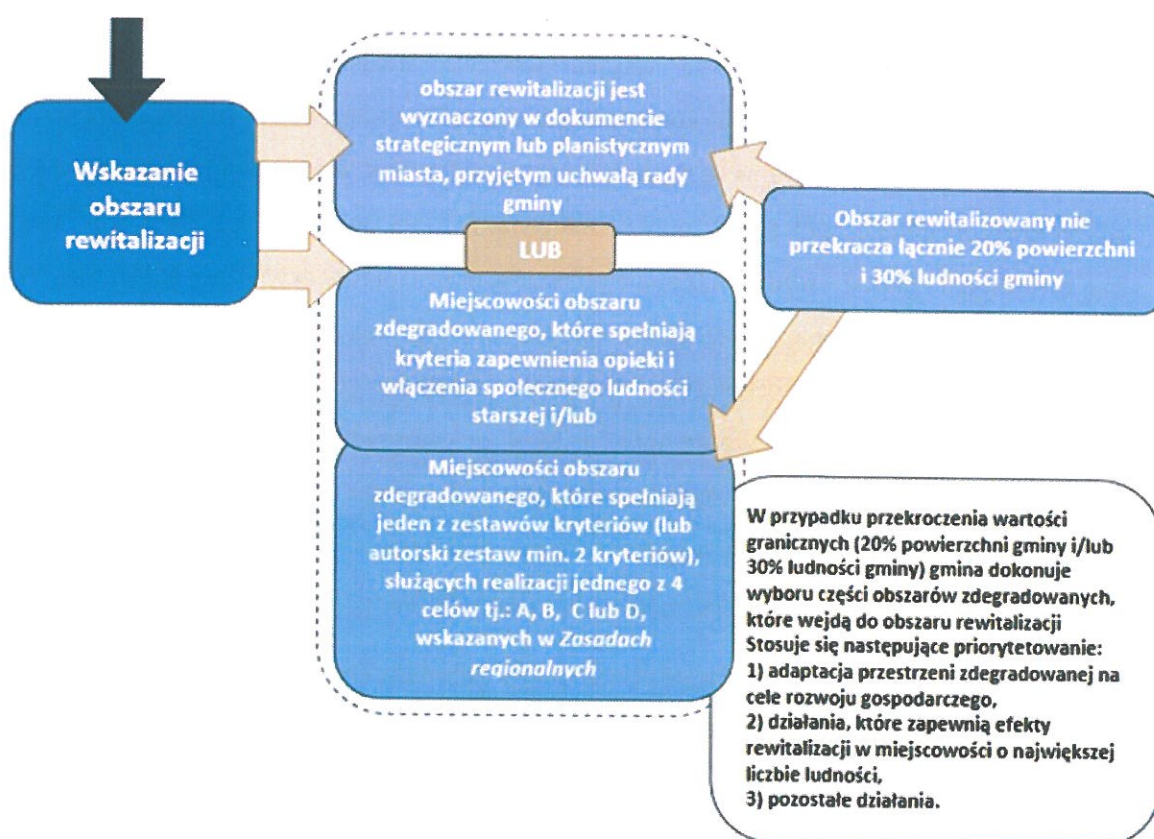
Źródło: Opracowanie własne

Obszar zdegradowany zamieszkuje 1 034 osób (22,36% mieszkańców całej gminy) oraz powierzchniowo zajmuje 8,04% Gmina Dąbrowo.

6. Obszar rewitalizacji Gminy

Zgodnie z zasadami, obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego części jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy. Poniżej przedstawiono zasady wyznaczania obszaru rewitalizacji dla obszarów wiejskich.

Schemat 2 Zasady wyznaczania obszaru rewitalizacji

Źródło: Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Spośród jednostek tworzących Gminę Dąbrowa za obszar rewitalizacji przyjęto sołectwo Dąbrowa. Wybór podyktowany jest zastosowaniem metodologii wskazanej w Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z którymi za obszar rewitalizacji należy uznać ten obszar, na którym minimum 2 wskaźniki społeczne osiągają wartości niższe niż Gmina oraz stwierdzono występowanie przestrzeni zdegradowanej. Obszar sołectwa Dąbrowa pomimo zdiagnozowanych problemów posiada potencjał, który może zostać wykorzystany w planowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. W przypadku Gminy Dąbrowa tylko na terenie sołectwa Dąbrowa stwierdzono

występowanie odpowiedniej liczby wskaźników społecznych oraz przestrzeni zdegradowanej, dzięki którym obszar można zakwalifikować do rewitalizacji. Pozostałe sołectwa nie spełniły określonych wymogów.

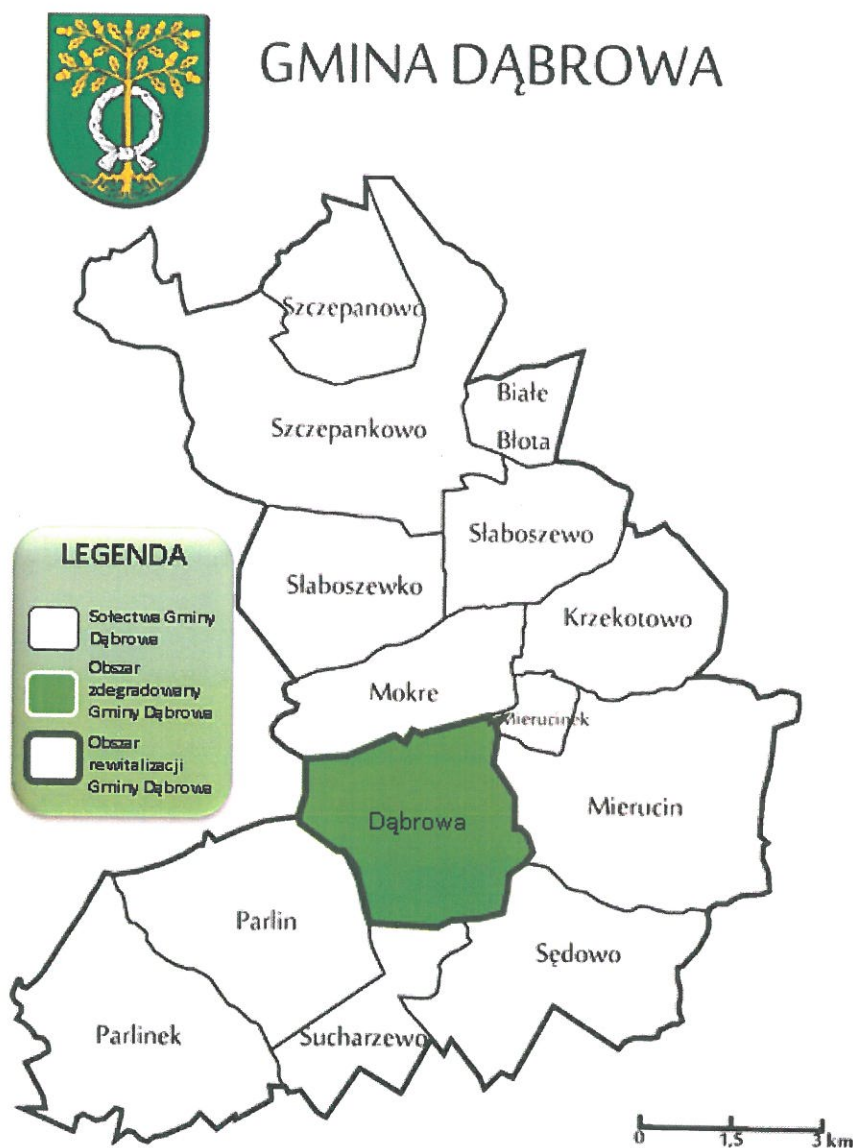
Wybór obszaru rewitalizacji poprzedzono określeniem celu głównego Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023. Dla niniejszego dokumentu obrano następujący cel:

CEL A : przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

Uzasadnienie wybranego celu: na terenie sołectwa stwierdzono występowanie przestrzeni zdegradowanej w postaci budynku komunalnego przy ulicy Centralnej 3 działka, który może zostać zaadaptowany na cele kreowania rozwoju społecznego. Na terenie sołectwa i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu sołectwa, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo – jezdnych brakuje publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej. W ramach projektu utworzona zostanie infrastruktura komplementarna wobec już istniejącej. Obecnie budynek znajduje się w złym stanie technicznym. Realizacja przedsięwzięcia zakładającego adaptację byłego budynku będącego siedzibą weterynarza i jego przystosowania do pełnienia nowych funkcji społecznych umożliwi stworzenie dodatkowego miejsca służącego aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Planowane projekty miękkie uzupełnią i rozszerzą dotychczas prowadzone działania, które nie wpasowywały się w potrzeby mieszkańców.

Mapa poniżej przedstawia obszar rewitalizacji Gminy Dąbrowa. Obszar rewitalizacji zamieszkuje 1 034 osób (22,36% mieszkańców całej gminy) oraz powierzchniowo zajmuje 8,04% Gminy Dąbrowo (886,3814 ha).

Mapa 3: Obszar rewitalizacji Gminy Dąbrowa

Źródło: Opracowanie własne

7. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Dąbrowa to siedziba gminy, a zarazem największa jednostka osadnicza w Gminie. Charakteryzuje się pewnymi problemami, które zaprezentowano w niniejszym opracowaniu. Posiada również pewne potencjały, które zidentyfikowano. Są one podstawą do niwelacji występujących tu negatywnych zjawisk.

Pogłębiona analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sołectwie odnosi się do ich skali i charakteru, a zatem związana jest z metodą ilościową oraz jakościową. Analiza pierwotnych przyczyn występujących tu problemów pozwoli je w odpowiedni sposób zdefiniować, tak aby można było zareagować nie tylko na jego skutki, ale również na źródło problemu. Dlatego też w tym celu przedstawiono krótki rys historyczny Dąbrowy. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową oraz przestrzenno-funkcjonalną i techniczną, a także dotyczy przestrzeni zdegradowanych i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji.

7.1. Krótki rys historyczny

Pierwsza wzmianka o miejscowości Dąbrowa pochodzi z 1357 roku, czytamy w niej o Dąbrowie, jako własności Nałęczów z Chomiąży. Pierwotne znaczenie słowa Dąbrowa ma odniesienie do lasu, gaju. Najstarsza znana nazwa miejscowości pochodzi z dokumentu Kazimierza Wielkiego. Pojawia się tam Dambrova. Z czasem nazwa zmienia się na Dąbrowo, by ostatecznie w II połowie XIX wieku przyjąć brzmienie Dąbrowa. W czasach zaborów zaborca pruski w ramach germanizacji wprowadził urzędową niemiecką nazwę dla Dąbrowy - Kaisersfelde (Cesarskie Pole). Arcybiskup gnieźnieński Jan Łaski w dziele „Liber beneficiorum” napisanym w 1521 r. wymienia Dąbrowe, jako wieś należącą do parafii Parlin. Z dokumentu tego wynika, że przed 1521 r. kmiecie z Dąbrowy, w ramach dziesięciny mieli obowiązek tzw. dziesięciny ręcznej, czyli swego rodzaju pańszczyzny wykonywanej na polecenie plebana.

Na przełomie XVI/XVII stulecia w Dąbrowie miał miejsce regres ekonomiczny. Przed 1630 r. została tu założona osada olęderska, jedna z pierwszych w Wielkopolsce. Ówczesny właściciel wsi zawarł umowę z przybyłymi na te ziemie osadnikami olendreskimi na zagospodarowanie łąnów opuszczonych i pozyskanie nowych gruntów pod uprawę. W czasie wojny polsko-szwedzkiej, zwanej potopem (1655 -

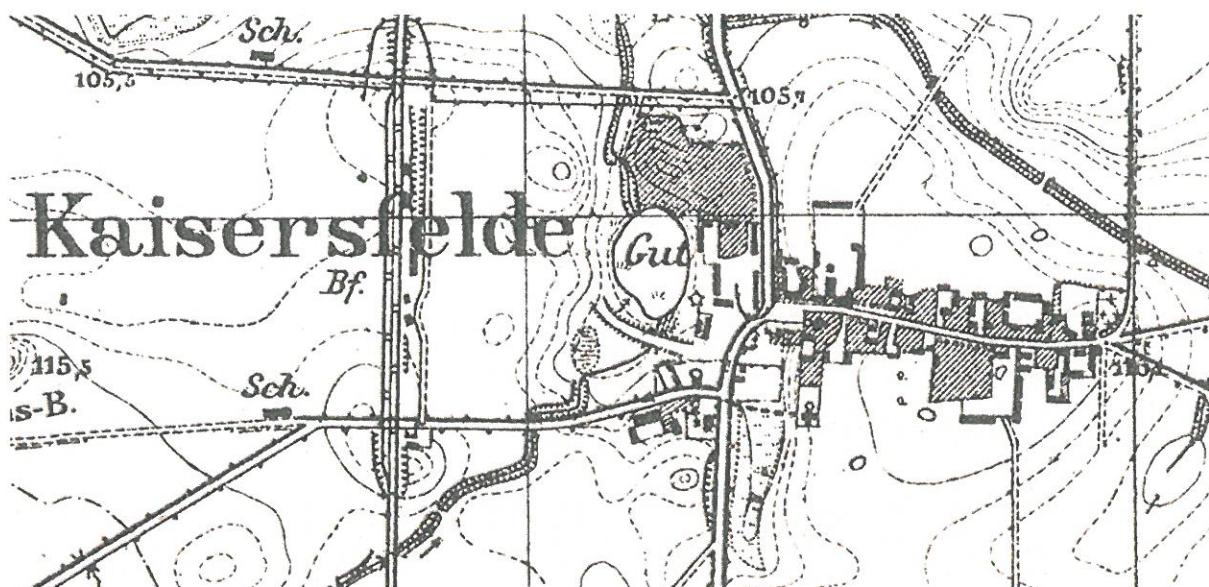
1656 r.) i wojny północnej (1720 - 1721 r.) ziemię dąbrowską dotknęły przemarsze wojsk, kontrybucje i dziesiątkowanie zarazami.

W 1737 r. Kazimierz hr. z Lubrańca Dąbski, cedował prawa do wsi. W 1774 r. Dąbrowę włączono do państwa pruskiego. W latach 1775 - 1778 władze Okręgu Noteckiego, realizując politykę króla Fryderyka II Wilhelma, osadziły tu przybyszów z zachodu (kolonistów niemieckich). Przed 1880 r. Dąbrowę zamieszkiwało 49 Polaków i 216 Niemców. Do dnia dzisiejszego widać pozostałości dawnych gospodarstw niemieckich. W roku 1835 spłonął kościół, a w 1844 r. niemieccy mieszkańcy Dąbrowy i okolicznych wsi wybudowali murowany zbór ewangelicki.

W latach 1853 - 1867 wybudowano drogę bitą z Bydgoszczy do Wylatowa przez Dąbrowę, co miało wpływ na ożywienie gospodarcze na tym terenie. Oddano również do użytku urząd pocztowy z telegrafem. W XIX w. istniały w Dąbrowie 3 folwarki.

Na początku XX w. w Dąbrowie pobudowano mleczarnię. W 1926 r. wieś należała do Skarbu Państwa, a obszar majątku wynosił 354 ha. Prawdopodobnie na początku XX w. wydzielono duże gospodarstwo (folwark) we wschodniej części wsi (obecnie - ul. Kasztanowa 24). Wzniesiono tu niewielki dworek, prawdopodobnie dla Dąbskich, który pozostawał pod zarządem posesorów aż do 1939 r. Ostatnim przedwojennym zarządcą był tu niejaki Dreyss.

Tuż po odzyskaniu niepodległości w styczniu 1919 r. plutony powstańcze rozbrajały kolonistów niemieckich m. in. w Dąbrowie. Te wydarzenia, jak i obowiązek przyjęcia obywatelstwa polskiego przez Niemców, spowodowały duży ubytek ludności niemieckiej. Właścicielem wsi byli Cylikowscy, później majątek przeszedł w ręce niemieckie i po I wojnie światowej został przejęty przez Skarb Państwa Polskiego. W latach 1939 - 1945 wieś znajdowała się pod zarządem niemieckim. Po wojnie majątek został przejęty przez Skarb Państwa Polskiego i rozparcelowany a w budynku dworu utworzono mieszkania.

Źródło: mapa messtichblatt, godło 3272

Wraz z wkroczeniem w styczniu 1945 roku wojsk radzieckich niemieccy mieszkańcy Dąbrowy opuścili wieś. Pomiędzy Dąbrową a Parlinem został wybudowany dworzec kolejowy, który nosił nazwę Parlin – Dąbrowa. Po wojnie w końcu lat 50-tych XX w. nastąpiła elektryfikacja Dąbrowy. Zbudowano tutaj również wodociąg.

28 sierpnia 1957 r. dokonano otwarcia baru „Dąbrowianka” położonego przy drodze do Mogilna. W maju 1959 r. we wsi została założona sieć elektroenergetyczna. W maju 1960 r. rozpoczęto budowę wodociągu lokalnego. Roboty prowadziło Miejskie Przedsiębiorstwo Wodne ze Świecia. Koszt inwestycji wyniósł 1.200.000 zł. W czynie społecznym wykopano rowy. W maju 1960 r. rozpoczęto też zabudowę osiedla w Dąbrowie, na którym miało powstać 30 domów jednorodzinnych. Teren zabudowy mieścił się koło dworca kolejowego. W tymże też roku Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska rozpoczęła budowę piekarni. Poza tym doprowadzono do estetycznego wyglądu bar, dom towarowy, pobudowano sklep z meblami i sprzętem elektrycznym. Od początku listopada 1960 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Budowy Wodociągów w Świeciu przystąpiło do budowy hydroforni dla wsi Dąbrowy.

29 października 1961 r. oddano do użytku publiczny wodociąg i nowoczesną piekarnię wiejską. Wodociąg wybudowano za 1.500.000 zł, a piekarnię za 800.000 zł. Na lata 60 XX w. przypada również rozkwit budownictwa w Dąbrowie. W tym okresie została pobudowana większość domów szczególnie w zachodniej części Dąbrowy. Historia wsi związana jest w głównej mierze z działalnością Urzędu Gminy w Dąbrowie gdzie jest jego siedziba. Od 1 stycznia 1973 roku została utworzona Gmina

Dąbrowa. Od tego czasu w miejscowości notowano ciągle zwiększającą się liczbę ludności. Dąbrowa była też miejscowością z licznymi instytucjami, takimi jak: Bank Spółdzielczy, Poczta, Policja, Szkoła, oraz placówki handlowe. Kształt i wygląd dzisiejszej Dąbrowy został ukształtowany w wieku XIX jako wpływ Niemieckich osadników. Dotyczy to w szczególności centrum tzw. starej Dąbrowy. Pozostała część miejscowości została ukształtowana w latach 60-tych i 70-tych XX w.

7.2. Sfera społeczna

Dąbrowa to wieś popegeerowska. Genezy występowania części negatywnych zjawisk społecznych we wsi należy upatrywać właśnie w zamknięciu gospodarstwa rolnego, które funkcjonowało tu do początku lat 90-tych XX w. Choć od tego zdarzenia minęło już ok. 20 lat, to pewne symptomy odczuwane są do dzisiaj i przechodzą na kolejne pokolenie.

Zdiagnozowanym, negatywnym zjawiskiem występującym w Dąbrowie jest proces starzejącego się społeczeństwa mieszkańców sołectwa. Wynika on z wydłużającego się wieku życia osób starszych, z małej liczby urodzeń dzieci, a także z wyjazdów młodzieży najpierw w celach edukacyjnych, a później zarobkowych poza teren gminy, co związane jest z brakiem szkoły średniej w Dąbrowie. Możliwość polepszenia sytuacji życiowej sprawia, że osoby w wieku produkcyjnym chętnie podejmują pracę poza obszarem Dąbrowy, niejednokrotnie wyjeżdżając do dużych miast oraz za granicę. Sytuacja ta generuje kolejny problem jakim jest wyludnianie się Dąbrowy. Struktura wiekowa w miejscowości ulega pogorszeniu. Jeszcze w połowie 2012 r. liczba osób powyżej 66 roku życia wynosiła w Dąbrowie 10% (POMD na lata 2012-2025), podczas gdy z końcem 2018 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej) wyniósł już 16,69%.

Dla coraz większej liczby osób w wieku poprodukcyjnym zaplanowano pakiet rozwiązań, dzięki którym osoby te będą mogły aktywnie uczestniczyć w życiu Dąbrowy. Powstanie miejsce, gdzie osoby starsze będą mogły się spotykać oraz spędzać miło i aktywnie swój wolny czas. Starsi mieszkańcy Dąbrowy nabędą umiejętności w zakresie obsługi komputera oraz zdobędą podstawową wiedzę informatyczną. Przewidziane są zajęcia poprawiające sprawność ruchową, a także spotkania ze specjalistami w dziedzinie medycyny. Już teraz Gmina Dąbrowa finansuje Koperty Życia dla seniorów, w której znajdują się informacje z danymi osobowymi, informacjami na temat zdrowia, przyswajaniem leków oraz kontaktem do najbliższej rodziny. Projekt ten w następnych latach może zostać rozszerzony.

W Dąbrowie zanotowano podwyższoną liczbę popełnionych wykroczeń, w tym przestępstw kryminalnych. W roku 2018 odnotowano 46 interwencji policyjnych oraz 14 przestępstw kryminalnych. Średnia z analizowanego roku była wyższa, niż średnia gminna. Ponadto, w Dąbrowie w latach 2012 – 2016 zanotowano 203 interwencje służb porządkowych z powodu zakłócenia miru domowego i porządku publicznego, co stanowiło aż 23% wszystkich interwencji w gminie oraz 73 przestępstwa kryminalne (23% wszystkich interwencji w gminie).

Odpowiednia edukacja społeczeństwa oraz doświetlenie miejsc publicznych, w których odnotowano wykroczenia przyczyni się do zmniejszenia analizowanego problemu. Ponadto, założenie monitoringu na obszarach najbardziej narażonych na incydenty spowoduje skuteczniejszą interwencję.

Ponadto w Dąbrowie występuje problem niewystarczającej integracji mieszkańców. Jego powodem jest brak miejsca do spędzania wolnego czasu. Należałoby zatem stworzyć odpowiednią infrastrukturę – miejsce do integracji.

Na terenie Dąbrowy funkcjonują organizacje oraz stowarzyszenia, które dzięki swojej społecznej postawie oraz aktywnej działalności budują pozytywny wizerunek Dąbrowy. Jednostki krótko scharakteryzowano w poniższej tabeli.

Tabela 8. Organizacje i stowarzyszenia zarejestrowane na terenie Dąbrowy w 2018r.

Lp.	Jednostka	Adres	Forma prawna	Misja	Obszary działań
1	Dąbrowski Związek Wędkarski „Szczupak”	ul. Kasztanowa 12	stowarzyszenie	popularyzacja kultury fizycznej i sportu	sport, turystyka, rekreacja, hobby
2	Gminny Ludowy Zespół Sportowy „Olimpia” Dąbrowa	ul. Sportowa 9	stowarzyszenie kultury fizycznej	popularyzacja kultury fizycznej i sportu	sport, turystyka, rekreacja, hobby
3	Stowarzyszenie „Braterstwo Dąbrowy”	ul. Kasztanowa 16	stowarzyszenie	1. Wsparcie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego oraz gospodarczego mieszkańców w gminie Dąbrowa. 2. Działanie na rzecz osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie oraz uzależnionych. 3. Organizowanie pomocy w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży oraz dorosłych. 4. Kształtowanie i rozwijanie postaw dbałości o dziedzictwo narodowe, w szczególności w zakresie historii,	

Lp.	Jednostka	Adres	Forma prawna	Misja	Obszary działań
				kultury, sztuki i języka. 5. Wspieranie inicjatyw gospodarczych, edukacyjnych oraz w zakresie ochrony środowiska i turystyki. 6. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i sportu dzieci, młodzieży oraz dorosłych. 7. Działanie na rzecz zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu. 8. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego. 9. Opracowywanie i wdrażanie strategii oraz planu rozwoju Dąbrowy. 10. Prowadzenie świetlicy wiejskiej. 11. Współpracowanie z organizacjami w kraju i zagranicą. 12. Działanie na rzecz rozwijania wolontariatu.	
4	Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowie	ul. Kasztanowa 16	stowarzyszenie	1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska.	ratownictwo, bezpieczeństwo,
5	Gminny Związek Rolników Kótek i Organizacji Rolniczych w Dąbrowie	ul. Kasztanowa 16	Związki Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych		

Źródło: www.bayz.ngo.pl oraz www.mojepanstwo.pl

7.3 Sfera gospodarcza

Wiejski charakter krajobrazu oraz znaczna odległość do większych miast oferujących dużo większą ofertę pracy nie wpływa korzystnie na obszar Dąbrowy pod względem gospodarczym. Mieszkańcy Dąbrowy dojeżdżają do pracy do pobliskiego Mogilna oraz w mniejszym stopniu do Inowrocławia i innych większych miast, korzystając również z komunikacji autobusowej.

Dąbrowa to główny ośrodek przedsiębiorczości Gminy Dąbrowa. Jest największą miejscowością, a więc zarejestrowanych jest tu najwięcej podmiotów gospodarki narodowej (60 działalności – w tym z zawieszoną działalnością gospodarczą, zgodnie z dn. 31.12.2018 r. – dane Urzędu Gminy Dąbrowa) spośród wszystkich sołectw na terenie Gminy Dąbrowa. W centralnej miejscowości Gminy Dąbrowa znajduje się niemalże 35% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy. Największym zakładem pracy w Dąbrowie jest specjalistyczne przedsiębiorstwo budowlane oferujące swe usługi w zakresie konstrukcji żelbetowych obiektów kubaturowych i mostowych. Działalność firmy sięga roku 1990. Firma tamax-bis zlokalizowana jest przy ul. Szkolnej 2, zatrudnia ok. 250 osób w branży ciesielsko-betoniarskiej, co stawia ją w czołówce firm żelbetowych nawet w skali całego kraju. Innym ważnym miejscem zatrudnienia mieszkańców Dąbrowy jest Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, która swoją działalność rozpoczęła w 1955r. W ramach spółdzielni zatrudnionych jest ok. 50 osób. Spółdzielnia świadczy usługi na rzecz rolnictwa, w tym sprzedaż pasz dla zwierząt, nasion roślin uprawnych, kwiatów, nawozów sztucznych oraz opału. Ponadto, posiada piekarnię i oferuje sprzedaż pieczywa, wyrobów cukierniczych, a także prowadzi handel w zakresie artykułów spożywczych i drobno przemysłowych.

Mieszkańcy Dąbrowy znajdują zatrudnienie w instytucjach takich jak: Urząd Gminy, Urząd Pocztowy, Bank Spółdzielczy, Biblioteka, Zespół Szkół w Dąbrowie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Przedszkole. Jednakże należy mieć na uwadze pewne ograniczenia dotyczące liczby miejsc pracy we wskazanych placówkach. Kadra jest stała, a zmiany nie są podyktowane zwiększeniem zapotrzebowania na pracowników, a jedynie zwolnieniem danego wakat.

7.4. Sfera środowiskowa

Potencjał środowiska przyrodniczego Dąbrowy wyrazić można m.in. poprzez obszary prawnie chronione, do których należy zaliczyć jedyny pomnik przyrody w Dąbrowie tj.: klon jawor. Drzewo ma obwód 380 cm. Ponadto, na terenie miejscowości można wyróżnić aleję lip na ulicy Lipowej i Szkolnej oraz sporą liczbę kasztanowców rosnących na terenie całej miejscowości. Dąbrowa położona jest w znacznej odległości od lasów i jezior. Jedynym skupiskiem drzew jest park o powierzchni 2,73 ha. Podworski park znajduje się przy dawnym dworze, w którym obecnie mieści się Gminny Ośrodek Pomocy społecznej i Przedszkole. Park jest uporządkowany i zagospodarowany, a jego stan należy ocenić jako bardzo dobry również pod kątem zachowanych alejek i szpalerów. Na terenie parku znajduje się siłownia zewnętrzna oraz plac zabaw dla dzieci. W celu zwiększenia bezpieczeństwa tego miejsca pożądanym będzie zainstalowanie monitoringu na terenie parku.

Przez Dąbrowę przepływa rów melioracyjny z kierunku Parlina, który przebiega obok stawu w o powierzchni 1 ha i płynie dalej na północ. Przez wschodnią oraz północną część Dąbrowy przepływa Struga Foluska. Nie jest znany stan zanieczyszczenia powyższych wód, gdyż nie były prowadzone w ich obrębie stosowne badania.

Można jedynie przypuszczać, że w rejonie ul. Dworcowej, Słonecznej i Wiśniowej w okresie jesienno-zimowym występuje podwyższony poziom zanieczyszczenia powietrza w wyniku ogrzewania domów poprzez tradycyjne piece węglowe. Związane jest to z nagromadzeniem budynków jednorodzinnych w tej części wsi. Jednakże ogólny stan powietrza określany jest jako bardzo dobry. Związane jest to z brakiem przemysłu w Dąbrowie, dużą przewiewnością terenu, a także niezbyt gęstą strukturą przestrzenną budynków we wsi.

Na terenie Dąbrowy nie ma znaczących problemów, które stanowiłyby przesłankę do stwierdzenia stanu kryzysowego w zakresie środowiska przyrodniczego. Nie występują tu przekroczenia w zakresie zanieczyszczeń, które były odczuwalne dla mieszkańców. Dąbrowa, jako wiejska jednostka osadnicza nie jest miejscem gdzie kumulują się problemy natury środowiskowej.

7.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna oraz przestrzenie zdegradowane

Dąbrowa, to wieś która pierwotnie była ulicówką (zwarta zabudowa mieszkaniowa skoncentrowana jest po obu stronach drogi - ob. ulica Kasztanowa). Na wschodzie wsi znajdował się zespół dworsko – parkowy, a na południe od niego wybudowano zabudowania folwarczne, zarówno mieszkalne, jak i gospodarcze wraz z budynkiem byłej mleczarni zlokalizowanej przy ul. Szkolnej 2 z pocz. XX w. Obecnie Dąbrowa przyjmuje układ wielodrożnicy. Po 1940 r. Dąbrowa znacznie powiększyła swoje terytorium. We wschodniej części powstała ulica Akacyjowa. Przy niej powstało kilka nowych domów jednorodzinnych, obiekty magazynowe i przemysłowe, a także niewielka stacja benzynowa. Na północ od ulicy Kasztanowej powstała ulica Cicha z dwukondygnacyjną zabudową jednorodzinną. Za Strugą Foluską przy ul. Bydgoskiej w odległości ok. 1 km od centrum wsi zlokalizowano stację benzynową. W jej pobliżu znajduje się zabudowa mieszkaniowa, w tym zagrodowa, która powstała po 1940 r. Od strony południowej przybyło kilka nowych zabudowań przy ul. Mogileńskiej. Tutaj zlokalizowane jest boisko sportowe, a za nim w kierunku centrum wsi 8 budynków wielorodzinnych (dawne budynki pracownicze) przy ul. Sportowej. Na ul. Centralnej funkcjonuje jedyny w Gminie Bank Spółdzielczy. Rozbudowana została cała część zachodnia Dąbrowy. Ulica Szkolna została znacznie powiększona. Mieści się przy niej dawny Ośrodek Zdrowia w którym funkcjonuje Poradnia Lekarza Rodzinnego oraz ZS w Dąbrowie wraz z trawiastym boiskiem piłkarskim oraz drugim boiskiem o powierzchni tartanowej. Między szkołą, a zespołem boisk znajduje się nowa hala widowiskowo-sportowa. Za szkołą w kierunku wschodnim założono duże przedsiębiorstwo transportowo - usługowe z budynkami o funkcji przemysłowej. Na północ od ul. Szkolnej znajduje się ul. Dworcowa, gdzie jeszcze przed 1940 r. istniały zabudowania związane z koleją. Na wschód od ulicy Dworcowej usytuowane są budynki pokolejowe wraz z dawnym dworcem, który nie jest obecnie użytkowany. Na ulicy Dworcowej funkcjonuje Poradnia Lekarza Rodzinnego. Na północ od niej znajduje się ulica Pałucka z domami jednorodzinnymi (zbudowanymi po 1940 r.), a na wschód - nowo powstałe ulice: Słoneczna, Topolowa, Wiśniowa. Po zachodniej części ul. Słonecznej znajdują się budynki mieszkalne dwukondygnacyjne – bliźniaki.

Zabudowania powstałe przed 1940 r. reprezentują obiekty zespołu dworsko – parkowego przy ul. Parkowej. Dwór znajduje się w dobrym stanie technicznym i zaadaptowany został na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Przedszkole, zaś park jest dobrze zagospodarowany. Miejsce to należałoby zmonitorować oraz odpowiednio doświetlić. Na południe od dworu znajdują się pofolwarczne budynki gospodarcze, które należą do osoby prywatnej. Ich stan nie jest zadowalający. Zabudowania folwarczne kończą się w stronę południową na budynku dawnej mleczarni, która jest

obecnie odrestaurowana i znajduje się w rękach prywatnych. Centrum wsi stanowi skwer pomiędzy ulicą Mogileńską i Centralną. Został on obsadzony drzewami i krzewami. W jego środku stoi pomnik niepodległości. W miejscu tym założony został monitoring, ale należy pomyśleć o odpowiednim doświetleniu, co skutkowałoby zmniejszeniem przestępczości na tym obszarze. Podobna sytuacja związana jest z zachodnią częścią ul. Kasztanowej, która łączy się ze skwerem. Od wielu już lat, na terenie parkingu przy skrzyżowaniu ulicy Kasztanowej i Bydgoskiej istnieje "dzikie" targowisko. W pobliżu znajdują się sklepy spożywcze oraz apteka (dawna pastorówka). Na południe od niej występuje aleja lipowa, która prowadzi do plebani oraz kościoła parafialnego. Należy zaznaczyć, że na ul. Kasztanowej znajduje się także Urząd Gminy, Remiza Strażacka, Poczta, a w jej wschodniej części cmentarz parafialny. Za Urzędem Gminy mieści się skromny, drugi dwór w Dąbrowie o cechach klasycystycznych z pocz. XX w.

Rysunek 1. Budynek przy ul. Centralnej 3

Źródło: fotografia własna

W centrum wsi na ul. Centralnej 3 znajduje się także budynek komunalny będący byłą siedzibą weterynarza, który stoi obecnie pusty i niszczeje, stanowi więc przestrzeń zdegradowaną. Wymaga on

remontu. Co prawda, mieszkańcy podczas spotkań wymienili wiele przestrzeni zdegradowanych na terenie Dąbrowy, jednakże część z nich wcale nie prezentuje się źle. Park podworski jest bardzo ładnie urządzony. Na jego terenie brakuje tylko monitoringu i oświetlenia, który zmniejszyłby zagrożenie przestępczości. Natomiast budynek dworca PKP nie należy do własności Gminy, tak samo jak i budynek dawnego baru oraz były budynki PGR, więc Gmina nie może podjąć tam działań rewitalizacyjnych. Z kolei stadion w Dąbrowie jest w dostatecznym stanie. Najważniejszym i najpilniejszym zadaniem, a także główną inwestycją infrastrukturalną będzie remont budynku komunalnego przy ulicy Centralnej. Obecnie szpeci on estetykę centrum wsi, co również wpływa na negatywne samopoczucie mieszkańców. Ponadto Dąbrowianie upatrują w nim nadzieje i szanse na przystosowanie go do pełnienia funkcji społecznych. Budynek posiada na chwilę obecną największy potencjał spośród wszystkich miejsc Dąbrowy, które może stać się kołem zamachowym do rozwoju społecznego.

Obiekt będący budynkiem komunalnym po byłym weterynarzu składa się z 3 kondygnacji : piwnica, parter, I piętro. Pokryty jest dachówką cementową w kształcie koperty. Kąt nachylenia 30 stopni. Ściany, fundamenty wykonane są z bloczków betonowych na zaprawie cementowej. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana. Wizja lokalna wykazała, że budynek jest w bardzo złym stanie.

Dostosowanie opisywanego obiektu do potrzeb mieszkańców, a także organizacja w nim różnorodnych spotkań i szkoleń spowoduje ożywienie tego miejsca. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb miejscowej ludności wraz z uwzględnieniem nowoczesnych technologii. Powstanie dobra oferta społeczno – edukacyjna dla mieszkańców Dąbrowy.

Dąbrowa jest cała zwodociągowana i w ok. 63 % skanalizowana. Nie ma tu zbiorczych systemów grzewczych. Gospodarstwa domowe zaopatrywane są w indywidualne źródła ogrzewania (głównie piece węglowe). Dąbrowa nie posiada sieci gazowej doprowadzającej gaz do odbiorców. Mieszkańcy we własnym zakresie korzystają z butli gazowych.

7.6 Główne wnioski

Dąbrowa, to centrum życia społeczno – gospodarczego Gminy Dąbrowa. Jest najważniejszą jednostką z punktu widzenia strategicznego, a także rozwoju całej gminy. Sytuację kryzysową w Dąbrowie potwierdzają wszystkie wskaźniki społeczne oraz przestrzeń najbardziej zdegradowana – budynek komunalnego przy ulicy Centralnej 3. Występują tu problemy związane ze starzejącym się społeczeństwem oraz przestępczością. Brak jest miejsca stanowiącego centrum życia społecznego

mieszkańców, który pozwalałby na ich integrację. Obszar rewitalizacji ma znaczący potencjał wyrażony poprzez zidentyfikowane grupy społeczne, które ożywią sołectwo. Przeprowadzone konsultacje społeczne potwierdzają zasadność prowadzenia rewitalizacji w budynku na działce 256, w którym odbywać się będą spotkania o różnorodnej tematyce (integracyjne, społeczne, doszkalające, edukacyjne). Rewitalizacja Dąbrowy będzie bazowała na zidentyfikowanym potencjale rozwojowym miejsca.

8. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Przewidziane projekty główne oraz przedsięwzięcie uzupełniające na terenie sołectwa Dąbrowa są ze sobą spójne i wzajemnie się uzupełniają. Zaplanowane działania w sposób pośredni lub bezpośredni nawiązują do zdiagnozowanych problemów występujących w Dąbrowie. Założona interwencja przyczyni się do zniwelowania lub ograniczenia występujących zjawisk kryzysowych poprzez skuteczne oddziaływanie. Poprawa zdiagnozowanych problemów nastąpi poprzez realizację celu rewitalizacji przyjętego jeszcze na poziomie diagnozy:

– **A Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej.**

W roku 2023, po zrealizowaniu działań rewitalizacyjnych Gmina Dąbrowa będzie miejscem rozkwitu społecznego wywołanego działaniami niwelującymi problemy głównie sfery społecznej. Zmianie ulegnie poziom zaktywizowania osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadnie liczba przestępstw kryminalnych. W pełni zaktywizowane społeczeństwo pozbawione działań przestępczych, pozwoli na rozwój nie tylko grup defaworyzowanych, ale całych społeczności. W zaadaptowanej na cele aktywizacji przestrzeni zdegradowanej będzie tętnić życie społeczne. Miejsce to będzie bezpieczną przystanią do spotkań oraz prowadzenia działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji. Infrastruktura dostosowana do potrzeb starszych oraz niepełnosprawnych zniweluje bariery, które dotychczas mogłyby stanowić barierę uniemożliwiającą korzystanie z usług społecznych mieszkańców sołectwa Dąbrowa.

Akcje prowadzone przez służby porządkowe oraz działania edukacyjne pozwalające na zrozumienie prawa i poznanie konsekwencji jego łamania, przełożą się na wzrost świadomości w społeczeństwie lokalnym. Spadek liczby przestępstw kryminalnych pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa w sołectwie Dąbrowa, a tym samym wpłynie na chęć większej aktywizacji mieszkańców w rozwój lokalny. Dlatego też w roku 2023 zniwelowany problem przestępstw będzie kluczowym elementem wpływającym na chęć udziału w życiu społecznym osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania przewidziane w Programie Rewitalizacji będą nie tylko zwiększać wiedzę na temat bezpieczeństwa, ale

zwalczać niebezpieczne zjawiska tj. uzależnienie od alkoholu. Z danych policyjnych wynika, że znaczącą grupę osób, które dokonały przestępstwa, były podejrzane, stanowiły osoby nietrzeźwe.¹

Jedną z liczniejszych grup zamieszkujących obszar sołectwa Dąbrowa, osoby w wieku poprodukcyjnym, po zakończeniu realizacji działań rewitalizacyjnych będzie jedną z aktywniejszych grup w życiu społecznym sołectwa. Umożliwienie aktywizacji osób starszych poprzez organizację szkoleń, warsztatów oraz klubu seniora, pozwoli niewykorzystanie potencjału coraz liczniejszej grupy mieszkańców. Wykorzystanie przestrzeni zdegradowanej umożliwi osobą w wieku poprodukcyjnym na realizację wspólnych aktywności. Przestrzeń umożliwi również aktywizację międzypokoleniową.

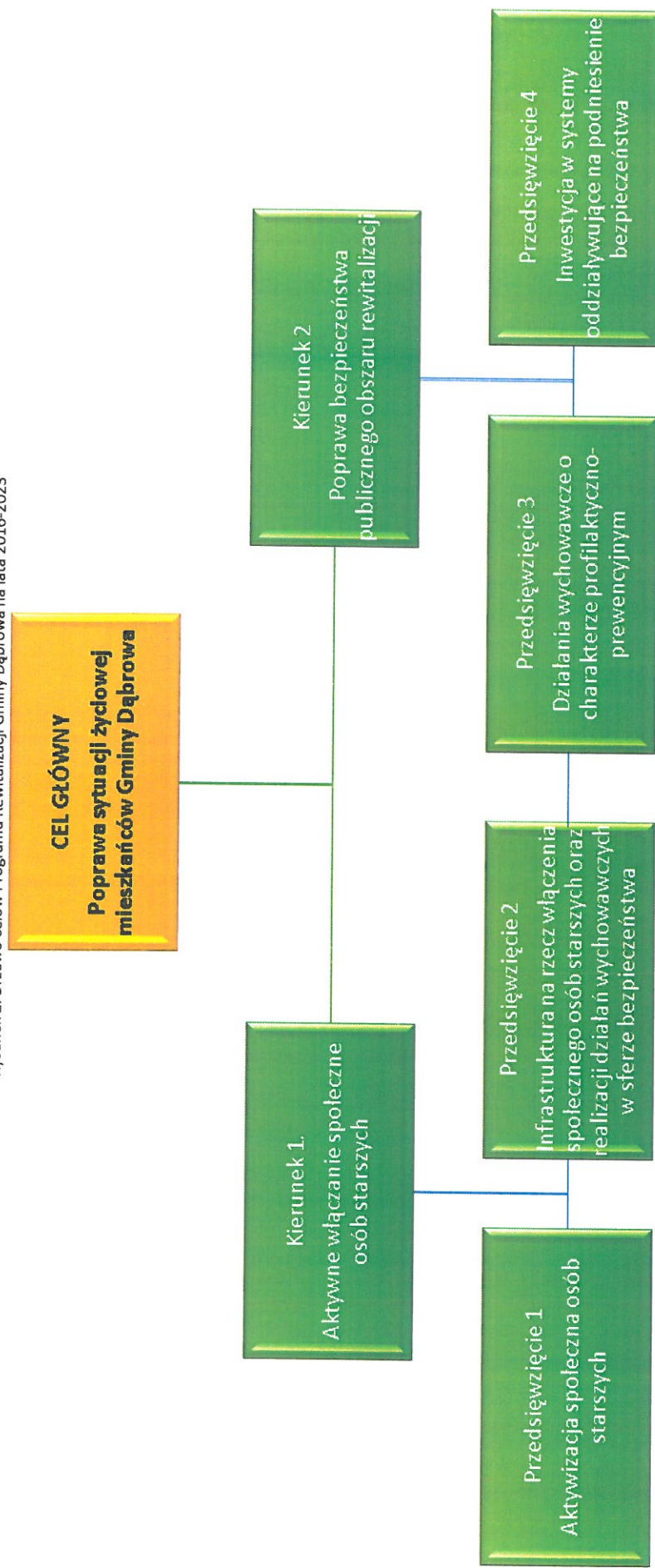
Podsumowując, dzięki podjętym działaniom rewitalizacyjnym, obszar rewitalizacji – sołectwo Dąbrowa, będzie ponownie pełnił znaczące funkcje społeczne potrzebne dla całej Gminy Dąbrowa. Aktywizacja grup zamieszkujących obszar rewitalizacji oraz zniwelowanie głównych problemów społecznych pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału drzemiącego na obszarze interwencji inwestycyjnej.

¹ [Statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/nietrzezwi-sprawcy-prz/50862,Nietrzezwi-sprawcy-przestepstw.html](https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/nietrzezwi-sprawcy-prz/50862,Nietrzezwi-sprawcy-przestepstw.html)

9. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Zaprezentowany cel rewitalizacji odpowiada na zidentyfikowane problemy na etapie diagnozy. Jest pochodną wizji, a także jest ukierunkowany na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji. Cel rewitalizacji opisano za pomocą wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. W rozdziale zawarto drzewo ustaleń charakteryzujące się strukturą hierarchiczną. Składa się ono z 4 poziomów, a każdy kolejny jest uszczegółowieniem wcześniejszego. Poniżej umieszczono drzewo ustaleń z 3 poziomami, w którym zawarto cel rewitalizacji, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Od nich z kolei będą wychodzić projekty główne, które przedstawiono w kolejnym rozdziale.

Rysunek 2. Drzewo celów Programu Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023

Źródło: opracowanie własne

Wskazuje się następujące wskaźniki realizacji celów.

Tabela 9. Wskaźniki założonych celów PR

Wyszczególnienie	Nazwa wskaźnika	Wartość	
		Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy rok 2023
Dąbrowa	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, które zostały zaktywizowane	0,00	75
	Występowanie budynku komunalnego przy ulicy Centralnej 3 jako przestrzeni zdegradowanej	TAK	NIE
	Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców	13,54	1,93

Źródło: opracowanie własne

W związku z realizacją zaplanowanych projektów i przedsięwzięć, a także wskaźników rezultatu przewiduje się osiągnięcie następującego stanu w Dąbrowie w 2023 roku:

1. Osoby starsze będą aktywnie uczestniczyć w życiu gminy.
2. Poprzez zamontowanie monitoringu oraz doświetlenie do tej pory nieoświetlonych nocami miejsc zmniejszy się liczba przestępstw.
3. Przestrzeń zdegradowana (budynek komunalny przy ulicy Centralnej 3) zostanie odpowiednio zmodernizowana i zagospodarowana na cele aktywizacji społecznej.

10. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekt to najmniejsza jednostka programowania interwencji – jest to konkretne, autonomiczne, kompleksowe działanie, które będzie zrealizowane. Projekty składają się na przedsięwzięcia. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych kształtuje się następująco:

Tabela 10. Przedsięwzięcia i projekty główne

Przedsięwzięcie 1. Aktywizacja społeczna osób starszych
Projekt 1. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych
Projekt 2. Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich
Projekt 3. Działalność koła Gospodyń Wiejskich

Projekt 4. Działalność lokalnych kół zainteresowań
Projekt 5. Strefa kreatywnego czasu
Projekt 6. Spotkania tematyczne dla seniorów
Projekt 7. Funkcjonowanie organizacji harcerskich.
Projekt 8. Wolny uniwersytet cyfrowy – szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera
Przedsięwzięcie 2. Infrastruktura na rzecz włączenia społecznego osób starszych oraz realizacji działań wychowawczych w sferze bezpieczeństwa
Projekt 9. Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne
Przedsięwzięcie 4. Inwestycje w systemy oddziałujące na podniesienie bezpieczeństwa
Projekt 10. Zmniejszenie poziomu przestępczości
Przedsięwzięcie 3. Działania wychowawcze o charakterze profilaktyczno-prewencyjnym
Projekt 11. Wzrost świadomości społecznej w zakresie przestrzegania prawa
Projekt 12. Działalność grupy AA „WIĘŻ”

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11. Przedsięwzięcia uzupełniające

Przedsięwzięcie 1. Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12. Charakterystyka głównych projektów rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji	Opis projektu									
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
sołectwo Dąbrowa	Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy									
	Kierunek 1: Aktywne włączanie społeczne osób starszych									
	1. Aktywizacja społeczna osób starszych	1. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	S	Gmina Dąbrowa	Projekt skierowany będzie do osób starszych z obszaru rewitalizacji. Działania zaplanowane w ramach projektu będą obejmowały: - warsztaty z rękodziela, szkolenia, - spotkania ze specjalistami (z diabetologiem, pracownikami NFZ, z kardiologiem, prawnikiem), - zajęcia z florystyki, Nordic Walking, - działania aktywizujące – integracyjne, - Koperta Życia dla każdego seniora,	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	220 000,00	Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 25 (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych	Ankieta monitorująca	

Opis projektu									
Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								świadczonych w społeczności lokalnej w programie – 25 Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 1 (RPO WK-P) Liczba osób zaktywizowanych - 25	
	1. Aktywizacja społeczna osób starszych	2. Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich	S	Gmina Dąbrowa	Projekt skierowany będzie do społeczności lokalnej, w szczególności do osób w wieku poprodukcyjnym z obszaru rewitalizacji (20osób). Do zakresu realizowanych zadań należy będzie m.in.: - zdobywanie kompetencji międzykulturowych; - rozwijanie kompetencji kluczowych metodami	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	5 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób biorących udział w warsztatach międzykulturowych: 50, w tym 20 osób w wieku poprodukcyjnym Wskaźnik rezultatu Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji: 30, w	Lista obecności

Obszar rewitalizacji	Opis projektu								
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					niekonwencjonalnymi.			tym osób starszych 20	
	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	3. Działalność Koła Gospodyń Wiejskich	S	Koło Gospodyń Wiejskich	Projekt skierowany będzie do społeczności lokalnej, w szczególności do osób w wieku poprodukcyjnym z obszaru rewitalizacji . Spotkania mające na celu kultywowanie kultury i folkloru lokalnego. Budowanie więzi z obszarem i wzmacnianie integracji społecznej. Spotkania dwa razy w miesiącu. Projekt skierowany jest do osób z obszaru Gminy zainteresowanych dbaniem o dorobek kulturowy regionu, w tym osób starszych z obszaru rewitalizacji. Działania KGW stanowią genialne podwaliny pod aktywizację osób w wieku poprodukcyjnym. Działalność koła prowadzi szereg aktywności, które pozwalają na aktywizację starszych oraz tworzyć więzy międzypokoleniowe. KGW prowadzone jest przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym głównie osoby w wieku poprodukcyjnym, dla których	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	2 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób biorących udział w ramach funkcjonowania KGW: 55 osób, w tym 30 osób w wieku poprodukcyjnym Wskaźnik rezultatu Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji: 35, w tym 20 osób w wieku poprodukcyjnym	Listy obecności

Obszar rewitalizacji	Opis projektu								
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					uczestnictwo w ramach zaplanowanej inicjatywy społecznej będzie okazywać się okazją do nawiązania i rozwijania relacji międzypokoleniowych.				
	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	4. Działalność lokalnych kół zainteresowań	S	Kółko rolnicze , Dąbrowiecki Związek Wędkarski „Szczupak”	Projekt skierowany będzie do społeczności lokalnej, w szczególności do osób w wieku poprodukcyjnym z obszaru rewitalizacji. Spotkania lokalnych społeczności łączących się w koła zainteresowań. Działanie wzmacniające integrację społeczną mieszkańców. Umieszczenie klubów zainteresowań w budynku użyteczności publicznej, do którego dostęp zostanie zapewniony każdemu mieszkańcowi z obszaru rewitalizacji, w tym szczególności osób starszych pozwoli na aktywizację i integrację wewnątrz społeczności lokalnej.	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	2 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób biorących udział w ramach funkcjonowania NGO: 35 osób w tym 25 osób w wieku poprodukcyjnym Wskaźnik rezultatu Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji 20, w tym 12 osób w wieku poprodukcyjnym	Listy obecności
	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	5. Strefa kreatywnego czasu	S	Gmina Dąbrowa	Celem projektu jest podniesienie aktywności społecznej osób starszych. Warsztaty skierowane do osób	ul. Centralna 3 Dąbrowa	52 631,58	Wskaźnik produktu Liczba osób zagrożonych	Lista obecności

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognostowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					wykluczonych społecznie, przewiduje się działania z zakresu aktywności społecznej i fizycznej (np. zajęcia fitness), zajęcia z zakresu rozwoju osobistego i kompetencji społecznych, a także pogadanki na temat bezpieczeństwa, które dostępne będą w formie otwartej. Udział w przedsięwzięciu pozwoli na aktywizację i zacieśnienie więzi między osobami starszymi oraz młodszymi uczestnikami projektu. Wymiana wiedzy oraz doświadczeń pozwoli na aktywizację lokalnych społeczności.			ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie –20 osób w wieku poprodukcyjnym Wskaźnik rezultatu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 15 osób starszych	
	1. Aktywizacja społeczna osób starszych	6. Spotkania tematyczne dla seniorów	S	Gmina Dąbrowa	Projekt skierowany do osób starszych z obszaru rewitalizacji. Organizowanie spotkań tematycznych dotyczących bieżących wydarzeń, literatury, muzyki, zdrowia itp.	ul. Centralna 3 Dąbrowa	5 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób biorących udział w spotkaniach: 8 osób Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji: 8 osób	Lista obecności

Opis projektu									
Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	7. Funkcjonowanie organizacji harcerskich	S	Gromada Zuchów Drużyna harcerska im. Adama Mickiewicza Krag starszyzny harcerskiej im. hm. Henryka Mazurkiewicza	Udostępnienie organizacjom harcerskim przestrzeni w budynku, zapewnianiem tym samym powstawanie więzi międzypokoleniowych w społeczności lokalnej. Działania harcerskich organizacji w budynku użyteczności publicznej do której dostęp mają wszyscy z obszaru rewitalizacji pozwoli na tworzenie naturalnych mechanizmów aktywizacji osób defaworyzowanych z obszaru rewitalizacji. Organizacje harcerskie będą brały czynny udział w aktywizacji osób starszych z obszarów rewitalizacji. Będą udział w spotkaniach klubu seniora.	ul. Centralna 3 Dąbrowa	3 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób członków organizacji harcerskich: 20, w tym 10 osób z grupy osób w wieku poprodukcyjnym Wskaźnik rezultatu: Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji: 18, w tym 8 osób w wieku poprodukcyjnym	Lista obecności
	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	8. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	S	Gmina Dąbrowa	Projekt skierowany do osób starszych, w szczególności z obszaru rewitalizacji. Działania zaplanowane w ramach projektu będą obejmowały: - rozwój kompetencji cyfrowych,	SP w Dąbrowie	70 000	Wskaźnik produktu: Liczba osób zgłoszonych do projektu – 50 W tym 30 z obszaru rewitalizacji Wskaźnik rezultatu: Liczba osób, która	Ankieta monitorująca

Obszar rewitalizacji	Opis projektu								
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					- wykorzystanie narzędzi TIK, - nabycie umiejętności korzystania z Internetu oraz podstawowych programów. komputerowych.			nabyła odpowiednie umiejętności – 30, w tym 20 z obszaru rewitalizacji Liczba osób zaktywizowanych z obszaru rewitalizacji : 30, spoza OR- 10 osób	
Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy									
Kierunek 1 Aktywne włączenie społeczne osób starszych									
	2:Infrastruktura na rzecz włączenia społecznego osób starszych oraz realizacji działań wychowawczych w sferze bezpieczeństwa	9: Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne	PF	Gmina Dąbrowa	Projekt będzie obejmował adaptację budynku komunalnego przy ulicy Centralnej 3 będącego przestrzenią zdegradowaną na cele społeczne. W ramach projektu planuje się następujące prace: - przygotowanie dokumentacji, - modernizację obiektu w tym m.in. przystosowanie do realizacji projektów miękkich (kapitałny remont całego obiektu, w tym m.in. wykonanie stolarki okiennej i drzwiowej,	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	1 200 000,00	Wskaźnik produktu: Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1(LSR) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 (RPO WK-P) Powierzchnia obszarów objętych	Protokół odbioru prac budowlanych, ankieta monitorująca liczbę osób

Obszar rewitalizacji	Opis projektu								
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					wymiana połączi dachowej, uzupełnienia tynków, ścian wewnętrznych, założenie nowej posadzki i podłogi, malowanie, realizacja elementów pozostałych, w tym montaż rynien, części ślusarsko – kowalskich). -- przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych (m.in. podjazdy) oraz osób starszych; - zakup niezbędnego wyposażenia tj. krzesła, biurka, szafy, stoły			rewitalizacją – 300 m ² (LSR), (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 200/rok (LSR), (RPO WK-P)	
Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy									
Kierunek 2: Poprawa bezpieczeństwa publicznego obszaru rewitalizacji									

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognostowane rezultaty	
1	4. Inwestycje w systemy oddziaływujące na podniesienie bezpieczeństwa	10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	4	5	6	7	8	9	10
			PF	Gmina Dąbrowa	Działania zaplanowane w ramach projektu będą obejmowały: - założenie monitoringu wizyjnego, - wymianę lub zamontowanie dodatkowych lamp oświetleniowych.	Dąbrowa, ul. Szkolna, ul. Kasztanowa, ul. Centralna, ul. Parkowa oraz ul. Mogileńska, ul. Pałucka i ul. Sportowa	200 000	Wskaźnik produktu: Liczba zamontowanych lamp – 40 Liczba zamontowanych stanowisk kamerowych – 5 Wskaźnik rezultatu: Liczba wykorzystywanych lamp – 40 Liczba wykorzystywanych stanowisk kamerowych – 5	Raport z realizacji projektu, dane własne UG w Dąbrowie (np. faktury)

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	3: Działania wychowawcze o charakterze profilaktyczno-prewencyjnym	11. Wzrost świadomości społecznej w zakresie przestrzegania prawa	S	Gmina Dąbrowa	Przeprowadzenie spotkań edukacyjnych pozwalających na zrozumienie obowiązujących przepisów prawa oraz respektowania ich. Celem działań jest stworzenie optymalnych warunków do przestrzegania prawa oraz szanowania porządku publicznego jako dobra wspólnego. Spotkania odbywać będą się w budynku komunalnym w Dąbrowie. Przedstawiciele służb porządkowych przeprowadzą szkolenia/prelekcje z zakresu swojej pracy, najczęstszych przypadkach łamania przepisów oraz ich konsekwencjach.	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	2 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna- 35 Wskaźnik rezultatu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] - 35	Listy obecności

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	3: Działania wychowawcze o charakterze profilaktyczno-prewencyjnym	12. Działalność Grupy AA „WIĘŻ”	S	Gmina Dąbrowa	Udostępnienie członkom grupy AA przestrzeni do organizowania meetingów i zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat problemu alkoholowego. Wstęp na spotkania będzie miał każdy mieszkaniec. Spotkania odbywałyby się raz w tygodniu. Działanie grupy AA może znacząco przełożyć się na spadek przestępczości. Jak wynika z danych policji, większość przestępstw na terenie kraju popełnianych jest pod wpływem alkoholu.	Ul. Centralna 3 Dąbrowa	25 000,00	Wskaźnik produktu Liczba osób biorąca udział w spotkaniach – 6 osób + ich rodziny	Lista obecności

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13. Charakterystyka przedsięwzięć uzupełniających

Obszar rewitalizacji	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
Obszar rewitalizacji	Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy		
	Kierunek 1: Aktywizacja społeczna osób starszych		
	1	S	1. Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym Do zakresu realizowanych zadań należy będzie m.in.: - organizacja turniejów rodzinnych, festynów, spotkań opartych na walorach środowiskowych i kulturowych, będących wizytówką gminy; - poszerzenie oferty kulturalnej o lokalne wydarzenia takie jak Dni Dąbrowy, czy Dożynki Gminne; - organizacja imprez o charakterze inicjatywy lokalnej; - zawody sportowe, konkursy tematyczne.

Źródło: Opracowanie własne

11. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

11.1. Kompleksowość

Zapisy zawarte w PR wskazują logikę programowania. Zdefiniowano problemy występujące na obszarze rewitalizacji, a następnie skonstruowano projekty, które mają ograniczyć ich występowanie. W tym miejscu należy przytoczyć największy problem Dąbrowy oraz całej Gminy Dąbrowa. Od lat głównym problemem mieszkańców Dąbrowy jest brak miejsca, który stymulowałby rozwój mieszkańców, a także sołectwa i całej Gminy Dąbrowa. Brak tak ważnego miejsca w Gminie stwarza poczucie gorszości mieszkańców na tle najbliższych gmin. Dlatego też adaptacja budynku komunalnego przy ulicy centralnej dla społeczności lokalnej wydaje się być zadaniem priorytetowym w ramach obowiązującej rewitalizacji, tym bardziej, że jest to wyznaczona przestrzeń zdegradowana. Zadanie to nie będzie wynikać jedynie z samej idei. W budynku tym planuje się szereg działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji (szerszy opis w rozdziale dotyczącym komplementarności problemowej).

Występujące problemy w Dąbrowie przeanalizowano w sposób całościowy, a następnie je zripostowano. Zaplanowano wszechstronną interwencję obejmującą aspekty problemowe. Przedsięwzięcia i projekty powiązano ze sobą, a zaplanowane inwestycje powiązane są z występującymi problemami oraz projektami społecznymi. Wszystkie wymienione zagadnienia opisano szczegółowo w podrozdziałach dotyczących komplementarności.

11.2. Koncentracja

Założona interwencja, która przeprowadzona zostanie na obszarze rewitalizacji koncentruje się na rozwiązaniu problemów będących podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji, tj. starzejące się społeczeństwo oraz przestępczość. Przestrzenią zdegradowaną w największej skali jest budynek komunalny przy ulicy centralnej 3. Stwierdzono także brak miejsca stanowiącego centrum życia społecznego mieszkańców, który pozwalałby na ich integrację. Szerszy opis interwencji znajduje się w podrozdziale 10.3.2. Komplementarność problemowa.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych odbywać się będzie na obszarze rewitalizacji – w Dąbrowie. Dlatego też wskaźniki prognozowanych rezultatów dotyczą obszaru rewitalizacji. W tabeli 9 zawarto produktów wskaźniki założonych celów.

11.3. Komplementarność

Poniżej zaprezentowano opis komplementarności projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w aspekcie:

- przestrzennym;
- problemowym;
- proceduralno-instytucjonalnym;
- międzyokresowym;
- źródeł finansowania.

11.3.1 Komplementarność przestrzenna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wszystkie zaproponowane projekty główne oraz przedsięwzięcia uzupełniające realizowane będą tylko i wyłącznie na obszarze rewitalizacji – w Dąbrowie. To obszar o znacznym potencjale miejsca, a także ważny ze względu na rozwój społeczno – gospodarczy całej Gminy Dąbrowa.

Interwencja będzie oddziaływać na cały obszar rewitalizacji. W projektach „miękkich” uczestniczyć będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a zatem każdy mieszkaniec Dąbrowy po spełnieniu określonych wymogów będzie mógł uczestniczyć w projektach. Działania nie są przewidziane tylko dla jednej konkretnej grupy odbiorców, która zamieszkuje dany obszar Dąbrowy, ale dla jej wszystkich mieszkańców. Projekty odbywać się będą w dwóch głównych miejscach: SP w Dąbrowie oraz w budynku komunalnym, a więc w centrum sołectwa. Poza tym na ulicach: Szkolnej, Kasztanowej Centralnej Parkowej, Mogileńskiej, Pałuckiej i Sportowej zainstalowany zostanie monitoring oraz nowy system oświetlenia poprawiający poziom bezpieczeństwa mieszkańców. Jest to zatem znaczna część sołectwa, a nie tylko jego wybiórczy fragment.

Projekty zostały skoncentrowane i będą oddziaływać na zdiagnozowane problemy. Kompleksowa pomoc przeprowadzona na obszarze rewitalizacji nie spowoduje przenoszenia się problemów na inne tereny. Poprawi się nie tylko sytuacja Dąbrowy, ale również całej gminy. Poprzez wypracowanie pozytywnego wizerunku Dąbrowy stworzy się szansa rozwoju dla pozostałych sołectw, a w sposób szczególny sołectw sąsiadujących z Dąbrową na zasadzie przenoszenia pozytywnego rezultatu na najbliższe sąsiedztwo. Mieszkańcy pozostałych sołectw gminy, którzy korzystają z usług zlokalizowanych w Dąbrowie będą zadowoleni z poprawy sytuacji obszaru rewitalizacji. Należy jednak pamiętać, że projekty rewitalizacyjne zawarte w LPR kierowane są do osób z obszaru rewitalizacji.

11.3.2. Komplementarność problemowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zaplanowano kompleksową interwencję, która przyczyni się do zniwelowania lub ograniczenia zjawisk kryzysowych na obszarze Dąbrowy. Na podstawie delimitacji obszaru rewitalizacji stwierdzono w Dąbrowie przekroczenia wszystkich zjawisk społecznych. Skuteczna interwencja spowoduje zmniejszenie się wykrytych problemów za pomocą analizy wskaźnikowej, tj. starzejące się społeczeństwo oraz podwyższony poziom przestępczości. W Dąbrowie zlokalizowano przestrzeń

najbardziej zdegradowaną, która charakteryzuje się zarazem dużym potencjałem. W tabeli poniżej przedstawiono zidentyfikowane problemy za pomocą analizy wskaźnikowej oraz opisu jakościowego, jak i wzajemne powiązania z projektami rewitalizacyjnymi. Określono także zamierzony efekt interwencji.

Tabela 14. Wzajemne powiązania pomiędzy zdiagnozowanymi problemami i projektami

Lp.	Zidentyfikowane problemy główne	Odpowiedź poprzez projekt główny	Efekt zrealizowanego projektu
1	Starzejące się społeczeństwo	Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	1.1
		Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich	1.2
		Działalność Koła Gospodyń wiejskich	1.3.
		Działalność lokalnych kół zainteresowań	1.4
		Strefa kreatywnego czasu	1.5
		Spotkania tematyczne seniorów	1.6
		Funkcjonowanie organizacji harcerskich	1.7
		Wolny Uniwersytet Cyfrowy – szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	1.8
2	Podwyższony poziom przestępczości	Zmniejszenie poziomu przestępczości	3.1
		Wzrost świadomości społecznej w zakresie przestrzegania prawa	3.2
		Działalność grup AA „Więź”	3.3
3	Zdegradowana przestrzeń – budynek komunalny w Dąbrowie	Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne	2.1
Lp.	Zidentyfikowane problemy pośrednie	Odpowiedź poprzez projekt główny	Efekt zrealizowanego projektu
4	Brak integracji mieszkańców	Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	1.1

Źródło: opracowanie własne

1.1 – Utworzenie klubu seniora nie rozwiąże problemu starzejącego się społeczeństwa, jednakże przyczyni się do aktywizacji osób starszych, których jest w Dąbrowie coraz więcej. Klub stworzy

możliwość zagospodarowania wolnego czasu oraz wspólnych, zaplanowanych spotkań. Osoby starsze nabeżdą nowe kompetencje i umiejttności. Zaplanowane działania mogą wpłynąć pozytywnie na stan zdrowia uczestników. Powołanie klubu seniora pozwoli na wzajemną integrację osób starszych. Stosunki mieszkańców ulegną poprawie poprzez uczestnictwo we wspólnych zajęciach. Wzajemne prace prowadzone w ramach klubu seniora pozwolą na lepsze poznanie się uczestników oraz zacieśnienie więzi sąsiedzkich.

- 1.2 – Integracja lokalna z wykorzystaniem międzykulturowego wolontariatu pozwoli pobudzić społeczność lokalną, a przede wszystkim zaktywizować osoby w wieku poprodukcyjnym z obszaru rewitalizacji Gminy. Otwarcie na świat oraz poznanie innych kultur pozwoli ponadto na zwiększenie poziomu tolerancji, a tym samym wpłynie pośrednio na poziom przestępczości.
- 1.3 1.4, 1.7– Działalność stowarzyszeń organizacji pozarządowych w bezpiecznych warunkach gwarantuje ich rozwój i stabilność funkcjonowania. Zlokalizowanie na jednej przestrzeni wielu grup działających aktywnie na terenie obszaru rewitalizacji zapewni synergję działań i wpłynie znacząco na aktywizację grup defaworyzowanych i wykluczonych społecznie zdiagnozowanych na etapie delimitacji. Zdywersyfikowana działalność organizacji pozarządowych pozwoli na angażowanie szerokiego grona mieszkańców obszaru rewitalizacji. Tym samym aktywizacja osób starszych będzie realizowana przy współudziale mieszkańców tj. dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym. Zapewnienie przestrzeni, platformy do spotkań grup osób w różnym wieku ekonomicznym pozwoli na stworzenie relacji międzypokoleniowych, w tym przede wszystkim grup osób starszych. Powstałe w ten sposób mechanizmy, naturalne tworzenie się relacji międzyludzkich, pozwolą na działalność w zakresie bezpieczeństwa tj. tworzenie pozytywnych wzorców społecznych.
- 1.5 – aktywne spędzanie czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym daje szansę na włączenie tej grupy mieszkańców do społeczności lokalnej. Warsztaty i pogadanki nie tylko zaktywizują grupę defaworyzowaną, ale przyczynią się do wymiany wiedzy międzypokoleniowej dotyczącej zakresu spotkań.
- 1.6 Spotkania tematyczne dla seniorów pełnić będą kluczową rolę w aktywizacji osób w wieku poprodukcyjnym z obszaru rewitalizacji. Będzie to aktywizacja wewnątrz grupy. W odróżnieniu od projektów wymienionych powyżej (aktywizujących międzypokoleniowo), następować będzie integracja seniorów z obszarów rewitalizacji. Którzy sami będą tworzyć tematykę i zakres spotkań tematycznych.
- 1.8 – Szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera nie spowodują zmniejszania postępującego procesu starzenia się społeczeństwa. Mając na uwadze, że osób tych jest coraz więcej zaproponowano ich edukację w zakresie zmieniających się potrzeb cywilizacyjnych. Osoby wykluczone cyfrowo nabeżdą zdolność obsługi komputera w zakresie podstawowym co spowoduje nabycie nowych, dotąd nieznanych umiejttności. Szkolenia wpłyną na dowartościowanie uczestników oraz ich ogólny pozytywny obraz zmieniającego się świata.
- 3.1 – Realizacja projektu nr 11 w sposób bezpośredni przyczyni się do zmniejszenia poziomu przestępczości. Montaż kamer w miejscach najbardziej narażonych na różnego rodzaju konflikty pozwoli skutecznie odstraszyć potencjalnych przestępców od zakazanych czynów. W wyniku ewentualnego popełnienia aktu wandalizmu przyczyni się do szybkiej identyfikacji sprawców. Z kolei montaż oświetlenia w miejscach najbardziej newralgicznych spowoduje zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym podczas pory wieczornej. Przyczyni się także do odwiedzenia od zabronionych czynów przeciwko prawu przez potencjalnych sprawców.

3.2 – Działania informacyjno-edukacyjne z zakresu zachowania bezpieczeństwa oraz przestrzegania prawa, pozwolą na zrozumienie problemu przez lokalnych mieszkańców. Zrozumienie wspólnego dobra i wpływu na kreowanie relacji międzyludzkich w oparciu o przepisy obowiązującego prawa, spowoduje rozwój życia społecznego.

3.3- Realizacja projektu nr 12 bezpośrednio przyczyni się do zwiększenia świadomości społeczności lokalnej na temat problemu jakim jest alkoholizm. Poprzez organizowane meetingi i pełny dostęp do spotkań grup AA, każdy mieszkaniec będzie mógł poznać funkcjonowanie i sposób myślenia osób uzależnionych do alkoholu. Poprzez pełną dostępność do spotkań, mieszkańcy nieobarczeni uzależnieniem, czynnie uczestnicząc w spotkaniach będą przekazywać dobre wzorce osobom uzależnionym, okazując im pomoc i wsparcie. Prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi przyczyni się do obniżenia stopnia przestępczości, dla którego pozostawanie pod wpływem alkoholu pozostaje najczęstszą przyczyną ich popełniania.

2.1 – Występująca zdegradowana przestrzeń w Dąbrowie „szpeci” wizerunek centrum sołectwa. Miejsce to służyć będzie mieszkańcom Dąbrowy do spotkań w celu wyjścia z sytuacji kryzysowej. W miejscu tym będą spędzali swój czas, aby wyjść z trudnych sytuacji życiowych. Jego remont poprawi sytuację estetyczną Dąbrowy, a także zmieni dotąd negatywne odczucia mieszkańców na pozytywne. Modernizacja obiektu zapoczątkuje jego „nowe życie”.

W tym miejscu należy podkreślić, że realizacja zaplanowanego przedsięwzięcia uzupełniającego również wpłynie na rozwiązanie zdefiniowanych problemów Dąbrowy. Organizacja imprez o charakterze integracyjno - kulturalnym odpowiada na problem starzejącego się społeczeństwa. Osoby starsze będą miały możliwość zaprezentowania własnych wykonanych dzieł, twórczości podczas np. Dożynek, czy Dni Dąbrowy. W sposób szczególny aktywną postawę wykażą uczestnicy klubu seniora, a także Koła Gospodyń Wiejskich z Dąbrowy. Występy wokalne, muzyczne, a także prezentacja rękodzielnictwa osób starszych pozwoli na aktywizację starszych osób zamieszkujących obszar rewitalizacji. Z drugiej strony, pozostali mieszkańcy wsi, którzy będą uczestniczyć w imprezach o charakterze kulturalno-integracyjnym nie będą chcieli wyjeżdżać z Dąbrowy, co również przyczyni się do przeciwdziałania procesowi starzejącego się społeczeństwa.

11.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodność z zasadą komplementarności proceduralno-instytucjonalnej została szerzej opisana w rozdziale 13. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji. Całość przebiegu procesu realizacji założeń niniejszego programu będzie nadzorowana przez specjalnie do tego powołany zespół ds. realizacji programu rewitalizacji. Zespół został stworzony, aby zapewnić pełną partycypację związanych wszystkich ostatecznych beneficjentów Programu.

11.3.4. Komplementarność międzyokresowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W perspektywie 2007-2013 działania rewitalizacyjne w ramach RPO WK-P przeprowadzono tylko na terenie gmin miejskich/miast pow. 5 tys. mieszkańców. Gmina Dąbrowa, to gmina wiejska dlatego też nie została objęta pomocą RPO WK-P w zakresie działań rewitalizacyjnych. Jednakże od 2007 r. na terenie Dąbrowy przeprowadzono kilka inwestycji, które wpisują się w ideę rewitalizacji. W poniższej tabeli przedstawiono projekty, które zrealizowano w latach 2007-2019 i jednocześnie nawiązują do projektów głównych niniejszego Programu. W poniższej tabeli zawarto informację na temat czasu realizacji danego projektu, jego kosztów, źródła finansowania oraz otrzymanej kwoty dotacji, a także krótkiego opisu czego dotyczył projekt.

Tabela 15. Projekty zrealizowane w Dąbrowie w latach 2007 - 2017

Tytuł projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania (zł)	Opis
1. "Równe szanse" - dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów gmin powiatu mogileńskiego	2008 - 2011	267 240,00	EFS "Rozwój wykształcenia i kompetencji w rejonach"	Dla Gminy Dąbrowa: I edycja - 107 240,00 II edycja - 80 000,00 III edycja - 80 000,00	Projekt realizowany był w trzech edycjach. Projektem objęte były 4 szkoły podstawowe oraz gimnazjum prowadzone przez Gminę Dąbrowa. W ramach projektu prowadzone były dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze: czytanie ze zrozumieniem, informatyczne, język angielski, historia, język polski, matematyka, biologia, zajęcia integracyjne itp. Dodatkowo w gimnazjum prowadzone były konsultacje edukacyjno-zawodowe dla grupy uczniów oraz konsultacje zawodowe indywidualne. W ramach projektu zakupione były pomoce dydaktyczne.
2. "Tablice interaktywne dla klas I-III"	2011	114 689,39	Program Regionalny "Strategia Spójności"	86 017,04	9 zestawów tablic interaktywnych wraz z oprogramowaniem, projektorem, notebookiem i wizualizacją dla 4 szkół podstawowych na terenie gminy.
3. "Tablice interaktywne dla klas IV-VI"	2015	77 456,20	Program Regionalny "Strategia Spójności"	58 092,15	6 zestawów tablic interaktywnych wraz z oprogramowaniem, projektorem, notebookiem i dodatkowymi lampami dla 2 szkół podstawowych na terenie gminy.
4. "Oznaczenie gminy poprzez ustawienie tablic informacyjnych, tablic do zamieszczania informacji oraz tablic witaczy na terenie gminy Dąbrowa"	2014	39 411,44	PROW Leader "Małe projekty"	25 000,00	Wykonanie tablic informacyjnych, tablic do zawieszania informacji oraz tablic "witaczy" na terenie gminy Dąbrowa: - 12 szt. "witacze małe" - przy drogach powiatowych , - 2 szt. "witacze duże" - przy drodze wojewódzkiej, - 2 szt. tablice informacyjne duże. - 44 szt. tablice ogłoszeniowe.

Tytuł projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania (zł)	Opis
5. "Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Dąbrowa"	2013-2014	730 158,85	PROW Leader "Odnowa i rozwój wsi"	474 900,00	Pobudowanie budynku świetlicy. Poza projektem świetlica została umeblowana oraz wyposażona w niezbędny sprzęt. Zagospodarowano teren wokół świetlicy
6. "Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania w klasach I-III szkół podstawowych"	2013-2014	60 000,00	EFS "Rozwój wykształcenia i kompetencji w rejonach"	60 000,00	Dodatkowe zajęcia dla dzieci klas I - III w szkołach podstawowych w Szczepanowie i Dąbrowie; - zajęcia dla dzieci mających trudności w czytaniu i pisaniu, - zajęcia dla dzieci mających trudności matematyczne, - zajęcia dla dzieci z trudnościami logopedycznymi, - zajęcia dla dzieci z trudnościami i zaburzeniami w komunikacji społecznej, - zajęcia dla dzieci z wadami postawy, - zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania matematyczno-przyrodnicze, - zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania artystyczne, Wsparciem objęto 132 uczniów.
7. "Kumaj Bazę! - programy rozwojowe dla gimnazjów z Dąbrowy i Strzelna"	2014-2015	526 830,00	EFS "Rozwój wykształcenia i kompetencji w rejonach"	447 805,03	W ramach projektu zrealizowano zadania: 1. Program rozwoju gminy/zakup pomocy dydaktycznych na potrzeby zajęć dodatkowych; przeprowadzono "Dzień ścisłonauci", półkolonie z elektroniką, z ekologią, robotyką, warsztaty tematyczne, spotkania z biznesem, wyjazdy do kina, teatru, muzeum, rajdy rowerowe; przeprowadzono symulacje gier biznesowych; warsztaty teatralne; lekcje żywej historii; 2. Wsparcie uczniów o szczególnych potrzebach: zajęcia z zakresu innowacyjnych technik pamięciowych, poprawy ortografii, warsztaty dziennikarsko-projektowe, indywidualne zajęcia biofeedback, arteterapia,

Tytuł projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania (zł)	Opis
					3. Doradztwo zawodowe: doradztwo dla grup oraz indywidualne dla uczniów w zakresie przygotowania ISZ, IPD.
8. "Stworzenie przestrzeni rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu"	2015	49226,63	PROW "Odnowa i rozwój wsi"	25100,00	W ramach realizacji operacji stworzono przestrzeń rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu poprzez zamontowanie następujących urządzeń: prasy nożnej podwójnej, biegacza podwójnego, wyciągu górskiego podwójnego, orbitka podwójnego, wahałka podwójnego, zjazdu linowego, huśtawki ważki na dwóch sprężynach, huśtawki "bocianie gniazdo". Ustawiono także 4-y stoły piknikowe.
9. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - "Pokonywanie bezradności"	2008-2014	711 445,55	POKL VII Promocja integracji społecznej	636 724,93	Warsztaty tematyczne dla osób bezrobotnych w celu zaktywizowania zawodowego dla 133 osób: kurs prawa jazdy; kursy zawodowe - kasy fiskalne, florystyka opiekunka społeczna, spawacz, wózki widłowe, wizaż, fryzjerstwo; warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych, warsztaty doradztwa zawodowego oraz terapii psychologicznej.
10. Rozwój usług społecznych w Gminie Dąbrowa	2018-2019	106 534,75	EFŚ 9.3.2 Rozwój usług społecznych	235 462,50	W ramach zadania przeprowadzona następujące formy wsparcia: Zajęcia z florystyki, j. angielskiego, rękodzieła, techniki informacyjno-komputerowej, Nordic Walking, warsztaty wizażu i stylizacji, Przeprowadzono spotkania z kardiologiem, prawnikiem, NFZ, diabetologiem. Zorganizowano trzy wyjazdy do Ciechocinka, Inowrocławia, do opery w Bydgoszczy, 2-a wieczorki taneczno-muzyczne oraz dwa koncerty z udziałem artystów z filharmonii oraz spotkanie z artystami

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowane projekty będą wzajemnie się uzupełniać z działaniami, które zostały już zrealizowane w Dąbrowie. W tabeli zaprezentowano istotne powiązania pomiędzy ww. projektami.

Tabela 16. Wzajemne relacje pomiędzy projektami zrealizowanymi w latach 2007 – 2017 oraz projektami rewitalizacyjnymi ujętymi w Programie

Tytuł projektu zrealizowanego w latach 2007 – 2017	Powiązanie z projektem głównym	Opis
1. "Oznaczenie gminy poprzez ustawienie tablic informacyjnych, tablic do zamieszczania informacji oraz tablic witaczy na terenie gminy Dąbrowa"	-	Tablice informacyjne już na wstępnym etapie opracowania Programu służyły jako miejsce, gdzie rozwieszano plakaty informacyjne na temat konsultacji społecznych. Będą pomocne również w dalszym etapie rewitalizacji. Za ich pomocą mieszkańcy Gminy będą dobrze informowani o konsultacjach dotyczących rewitalizacji.
2. "Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Dąbrowa"	2.1 Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne	Obiekt może służyć jako miejsce realizacji projektów wymienionych obok w razie opóźnień związanych z remontem budynku komunalnego – docelowego miejsca realizacji projektów. Ze względu na ograniczoną powierzchnię świetlicy oraz obecny charakter jej wykorzystywania miejsce to nie zostało wskazane jako główne lokum spotkań w przewidzianych projektach.
3. "Stworzenie przestrzeni rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu"	1.1. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych 1.2 Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich 1.3 Działalność Koła Gospodyń Wiejskich 1.4 Dzielność lokalnych kół zainteresowań 1.5. Warsztaty rękodzielnicze 1.6 Spotkania tematyczne dla seniorów. 3.1 Zmniejszenie poziomu przestępczości	Uzupełniające miejsce spotkań projektów „miękkich” w ramach urozmaicenia zajęć. Przestrzenie, które zostały zaadaptowane na potrzeby mieszkańców w 2015 r. zostaną w odpowiedni sposób zabezpieczone poprzez monitoring oraz doświetlenie.

Źródło: opracowanie własne

11.3.5. Komplementarność źródeł finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zastosowano umiejętne łączenie środków EFRR i EFS. Zaplanowano 9 projektów głównych, z których 7 zaliczyć należy do EFS. Występuje zatem przewaga projektów społecznych. Projekty infrastrukturalne je dopełniają i służą ich realizacji, bądź bezpośrednio wpływają na zdiagnozowane problemy społeczne.

Na obecnym etapie programowania nie udało się pozyskać środków finansowych do realizacji projektów rewitalizacyjnych przez osoby prywatne. Większość zaplanowanych działań to projekty „miękkie”, w których lokalni przedsiębiorcy nie widzą korzyści własnych. Co prawda proces partycypacji w niniejszej rewitalizacji był szeroko promowany, a w spotkaniach uczestniczyło wiele osób, to jednak nie udało się zainteresować rewitalizacją potencjalnych inwestorów i sponsorów. Należy jednak zaznaczyć, że projekt główny nr 9 oraz projekty uzupełniające zakładają własny wkład mieszkańców w ich realizację. Nie jest to wkład finansowy tylko społeczno – organizacyjny, a zatem ich realizacja polegać będzie na dobrowolnym, nieodpłatnym uczestnictwie w pracach organizacyjnych. Społeczny charakter tych przedsięwzięć związany będzie także w bezpłatnej prelekcji spotkań i prowadzeniu warsztatów o tematyce międzykulturowej organizowanych przez wolontariuszy w przedsięwzięciu uzupełniającym nr 2. Przewiduje się także dobrowolne zaangażowanie lokalnej społeczności w występy artystyczne w ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1. W przypadku projektu głównego nr 9 zarówno harcerze, jak i wolontariusze prowadzić będą charytatywnie klub młodzieżowy.

Projekty i przedsięwzięcia realizowane będą z różnych źródeł finansowania. Środki pozyskane z RPO WK-P 2014-2020 w ramach rewitalizacji Dąbrowy stanowić będą główną pulę dofinansowania. Jednakże uwzględniono także pozostałe źródła finansowania:

- Budżet własny Gminy Dąbrowa;
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020;
- ERASMUS + (dla przedsięwzięcia uzupełniającego).

12. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH POMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Prace nad przygotowaniem Programu Rewitalizacji oparte zostały na współpracy z interesariuszami rewitalizacji, w tym w sposób szczególny z mieszkańcami obszaru rewitalizacji – Dąbrowy oraz SP w Dąbrowie i GOPS w Dąbrowie. Już na etapie diagnozy zwrócono się z prośbą m. in. do wymienionych wcześniej instytucji w zakresie pozyskania danych pozwalających stwierdzić, w których miejscach gminy i z jakim nasileniem występują dane problemy.

W celu włączenia interesariuszy rewitalizacji przeprowadzono szereg działań zapewniających ich udział na różnych etapach procesu rewitalizacji. Interesariuszom rewitalizacji zagwarantowano odpowiedni pakiet rodzajów zaangażowania w opracowywanie dokumentu. Odbyto następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania,
- debaty,
- warsztaty,
- zbieranie uwag ustnych i pisemnych,
- otwarty nabór projektów,
- ankietyzacja.

Partycypacja społeczna to fundament rewitalizacji na każdym etapie jej procesu. Osiągniętą skalę uspołecznienia weryfikują różnorodne formy konsultacji oraz skala zaangażowania interesariuszy. W obecnej chwili należy zaliczyć do niej diagnozowanie oraz programowanie. Wdrażanie oraz monitorowanie wprowadzone zostanie w dalszym etapie rewitalizacji. Aby osiągnąć pożądany „sukces” należało zagwarantować odpowiednie warunki do uspołecznienia procesu rewitalizacji.

Poniżej opisano w jaki sposób poszczególne grupy interesariuszy uczestniczyły w przygotowaniu programu oraz jak mieszkańcy gminy byli informowani o prowadzonych konsultacjach. Uważa się, że osiągnięto wystarczający poziom uspołecznienia Programu Rewitalizacji.

Pierwszym krokiem wprowadzającym w proces rewitalizacji było odbyte spotkanie połączone z warsztatami rewitalizacyjnymi w dniu 21.07.2017 r. Na spotkanie przybyło 28 osób, w tym radni, sołtysi, urzędnicy gminni oraz przedstawiciele młodzieżowej Rady Gminy. Spotkanie miało na celu dwa zadania. Po pierwsze – zaznajomić mieszkańców gminy z szeroko rozumianą rewitalizacją, w tym uświadomić o jej uspołecznionym charakterze oraz po drugie – dowiedzieć się w których miejscach występują jakie problemy (skala oraz charakter). Z wykorzystaniem formy multimedialnej – prezentacja, na spotkaniu umówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na dwie części – teoretyczną oraz praktyczną. W części teoretycznej uczestników spotkania zaznajomiono z podstawami prawnymi, podstawowymi pojęciami związanymi z rewitalizacją, wyjaśniono co to jest program rewitalizacji oraz zdefiniowano jakie projekty i przedsięwzięcia mogą

znaleźć się w programie. Przedstawiono także harmonogram prac. W drugiej części, uczestnicy spotkania poprzez notatkę zapisywali, gdzie i jakie przestrzenie zdegradowane występują – załącznik 3. Dodatkowo wskazywali, jakie problemy występują w danych sołectwach. Podsumowanie dotyczące wskazanych przestrzeni zdegradowanych i problemów zamieszczono w rozdziale 3.6 przestrzenie zdegradowane. Osoby, które przybyły na spotkanie zostały poproszone także o wypełnienie ankiety na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa – załącznik 1. Jej podsumowanie opisano w załączniku 2.

Kolejną składową było opracowanie odrębnego dokumentu pn. „Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa”. Zawarto w nim zaproponowany obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Na tym etapie również w odpowiedni sposób uspołeczniono proces rewitalizacji. Przeprowadzono konsultacje społeczne diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa. Mieszkańcy zostali poinformowani o konsultacjach poprzez stosowne Obwieszczenie Wójta, która zawarto na stronie internetowej gminy <http://ug-dąbrowa.pl>. Wystosowano zaproszenia indywidualne, oplakatowano gminę. Formularz konsultacyjny oraz diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa dostępne były na stronie internetowej gminy oraz w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13).

Konsultacje „diagnozy...” przeprowadzone zostały od 19 września 2017 r. do 09 października 2017 r.

Formami konsultacji było:

1. Spotkanie otwarte podczas którego został zaprezentowany obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, a także metodologia sposobu ich wyznaczenia. Na spotkaniu była możliwość wyrażenia uwag i opinii. Spotkanie odbyło się w dniu 22 września 2017 r. o godzinie 12:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa. Przewidziana została także debata podczas której była możliwość składania spostrzeżeń oraz pomysłów.

Z wykorzystaniem formy multimedialnej – prezentacji na spotkaniu omówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na dwie części – teoretyczną oraz diagnostyczną. W części teoretycznej wyjaśniono czym jest rewitalizacja, obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji. W drugiej połowie spotkania wytłumaczono w jaki sposób wyznaczono obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, a także scharakteryzowano jego składowe. Na końcu omówiono proponowany obszar zdegradowany i rewitalizacji, do którego nie zgłoszono zastrzeżeń. Zaprezentowano także wyniki ankietyzacji. Wzór ankiety dostępny był na stronie internetowej Gminy Dąbrowa. W wyznaczonym czasie (sierpień, wrzesień) otrzymano 41 wypełnionych formularzy. Dla uczestników spotkania dostępny był formularz konsultacyjny dotyczący diagnozy, gdzie mogli oni składać swoje uwagi. Spotkanie trwało ok. godziny. 2. Zbieranie uwag ustnych, które było można składać podczas trwania konsultacji społecznych w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

3. Zbierania uwag w postaci papierowej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-formularz do diagnozy”

lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

4. Zbieranie uwag za pomocą poczty elektronicznej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesać na adres e-mail: janicka@ug-Dąbrowa.pl.

Uwagi za pomocą wyznaczonych form konsultacji można było składać w okresie od 19 września 2017 r. do 09 października 2017 r. W trakcie trwania konsultacji społecznych otrzymano 3 formularze konsultacyjne, które zawierały łącznie 9 uwag, z których uwzględniono 4. Przedstawiono także kilka uwag ustnych, które rozpatrzono i wprowadzono.

**REWITALIZACJA SPOŁECZNA
NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA**

WÓJT GMINY DĄBROWA ZAPRASZA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY NA KONSULTACJE SPOŁECZNE
DIAGNOZY NA POTRZEBY WYZNACZENIA
OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI
NA TERENIE GMINY DĄBROWA

Spotkanie otwarte odbędzie się :
22 września 2017 r. o godzinie 12:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa.
Przewidziana jest debata podczas której będzie możliwość
składania spostrzeżeń oraz własnych pomysłów.
ZAPRASZAMY!

**ZMIENŃ SWOJĄ
GMINĘ!**

Ryc. 1. Plakat informując mieszkańców o konsultacjach społecznych

Źródło: opracowanie własne

UG-Dabrowa.pl • 2017 r.

Fot. 1. Spotkanie w ramach konsultacji społecznych

Źródło: www.ug-dabrowa.pl

Po zakończeniu pierwszych konsultacji kolejnym etapem uspołecznienia był otwarty nabór na projekty rewitalizacyjne, poprzez który interesariusze rewitalizacji mogli zaproponować projekty rewitalizacyjne. Na stronie internetowej gminy zamieszczono Obwieszczenie Wójta na temat informacji o otwartym naborze projektów rewitalizacyjnych na terenie Dąbrowy. Do obwieszczenia dołączono wzór fiszki projektowej – załącznik 5. Termin składania fiszek projektowych wyznaczono od 10 października 2017 r. do 13 października 2017 r. Można było je dostarczyć:

1. listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-fiszka projektowa” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.
2. poprzez pocztę elektroniczną na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

W wyznaczonym terminie nie wpłynęła żadna fiszka projektowa.

Kolejnym etapem było opracowanie projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa. Zawarto w nim wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, a także projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa. Mieszkańcy zostali poinformowani o konsultacjach poprzez stosowne Obwieszczenie Wójta, które

zawarto na stronie internetowej gminy <http://ug-dąbrowa.pl>. Wystosowano zaproszenia indywidualne, oplakatowano gminę. Formularz konsultacyjny oraz projekt LPR dostępny był na stronie internetowej gminy oraz w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13).

Konsultacje wyznaczono od 16 października 2017 r. do 20 października 2017 r.

Formami konsultacji było:

1. Spotkanie otwarte podczas którego zostały omówione projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Na spotkaniu była możliwość wyrażenia uwag i opinii. Spotkanie odbyło się w dniu 16 października 2017 r. o godzinie 10:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa. Przewidziana była także debata podczas której była możliwość składania spostrzeżeń oraz pomysłów.

Na spotkaniu umówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na trzy części – teoretyczną, diagnostyczną oraz programową. W części teoretycznej zawarto informację czym jest rewitalizacja, obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji. Przedstawiony został wyznaczony obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji wraz z jego składowymi. W części programowej wytłumaczono definicję programu rewitalizacji, a także przedstawiono sformułowany cel rewitalizacji, kierunki działań, przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne. Projekty rewitalizacyjne podzielono na główne oraz przedsięwzięcia uzupełniające. Zostały one poddane szczegółowej charakterystyce. Dla uczestników spotkania dostępny był formularz konsultacyjny dotyczący projektu LPR, gdzie można było składać uwagi.

Po zakończeniu prezentacji odbyła się debata. Uczestnicy spotkania wyszli z inicjatywą dostosowania budynku dawnego kościoła ewangelickiego dla osób niepełnosprawnych (m.in. podjazdy) oraz osób starszych. Przedstawili także potrzebę aktywizacji dzieci i młodzieży (zagadnienie to już wcześniej pojawiło się w PR m. in. poprzez utworzenie klubu młodzieżowego). Spostrzeżenia zostały uzupełnione w PR. Spotkanie trwało ok. godziny. Przybyło na nie 20 osób, w tym 14 to mieszkańcy Dąbrowy.

2. Zbieranie uwag ustnych, które było można składać podczas trwania konsultacji społecznych w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

3. Zbierania uwag w postaci papierowej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-formularz do programu” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

4. Zbieranie uwag za pomocą poczty elektronicznej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Uwagi za pomocą wyznaczonych form konsultacji można było składać w okresie od 16 października 2017 r. do 20 października 2017 r. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie otrzymano formularzy konsultacyjnych. Uwzględniono natomiast wieloaspektowe uwagi ustne dotyczące m. in. rozdziału dotyczącego komplementarności.

Od dnia 24 października przedłużono konsultacje społeczne projektu Programu do dnia 31 października. Na stronie internetowej gminy zamieszczono stosowną informację poprzez Obwieszczenie Wójta, a także LPR z naniesionymi poprawkami na kolor zielony. 26 października o godz. 11:00 odbyło dodatkowe spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji w budynku UG Dąbrowa. Przybyło 18 osób, w tym 1/3 stanowili mieszkańcy Dąbrowy. Na spotkaniu jego uczestnicy wyrażali swoje zaangażowanie poprzez pytania na temat możliwości pozyskania środków, na zrealizowanie przyjętych projektów. W czasie trwania przedłużonych konsultacji społecznych pojawiły się dodatkowe uwagi ustne, które wprowadzono do Programu.

Mieszkańcy Gminy Dąbrowa poprzez usytuowaną w widocznym miejscu specjalną „skrzynkę na potrzeby rewitalizacji” mogli wrzucać do niej wypełnione formularze konsultacyjne oraz ankiety. Informowani byli o zakończeniu konsultacji społecznych oraz wprowadzonych zmianach poprzez stosowne Obwieszczenia Wójta.

Biorąc pod uwagę powyższe zapiski uznaje się, że partycypacyjny charakter rewitalizacji rozpoczął się już na etapie diagnozowania stanu kryzysowego gminy. Ponadto wdrażanie rewitalizacji również będzie oparte na zasadzie partycypacji.

Realizatorem określonych projektów jest głównie Gmina Dąbrowa, jednak obok niej część projektów realizowana będzie także przez: SP w Dąbrowie, GOPS w Dąbrowie oraz pośrednio przez harcerzy i Zespół Interdyscyplinarny w Dąbrowie. Wspólne wysiłki wymienionych podmiotów oraz realizacja projektów jest ważnym warunkiem sukcesu.

Informacje o spotkaniach i rewitalizacji Gminy Dąbrowa sukcesywnie zamieszczane były na stronie internetowej Gminy Dąbrowa <http://ug-dąbrowa.pl> oraz portalu informacyjnym powiatu mogileńskiego www.cmg24.pl.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

WÓJT GMINY DĄBROWA ZAPRASZA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY NA KONSULTACJE SPOŁECZNE
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI PN.
REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

Omówione zostaną projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne
na wyznaczonym obszarze rewitalizacji - Dąbrowie.

Spotkanie otwarte odbędzie się :
16 października 2017 r. o godzinie 10:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa.
Przewidziana jest debata podczas której będzie możliwość
składania spostrzeżeń oraz własnych pomysłów.
ZAPRASZAMY!

ZMIENĆ DĄBROWĘ!

GMINA DĄBROWA - Społeczeństwo

POMÓŻ ZREWITALIZOWAĆ DĄBROWĘ

2017-09-05 16:37

Jeszcze tylko 3 dni zostały na wypełnienie ankiety, dotyczącej opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. "Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa".

Wypełnioną ankietę należy złożyć do 8 września w Sekretariacie Urzędu Gminy Dąbrowa, bądź też przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: "Rewitalizacja-ankieta 1" lub przesłać na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Ankietę można pobrać [tutaj](#). (1)

Ryc. 3. Informacja o rewitalizacji Dąbrowy w portalu internetowym

Źródło: www.cmg24.pl

Poniżej zaprezentowano zbiorcze zestawienie ze wszystkich odbytych spotkań, również spoza wyznaczonych terminów konsultacji społecznych oraz spoza Dąbrowy.

Tabela 17. Informacje podsumowujące ze spotkań rewitalizacyjnych

Miejsce spotkania	Data spotkania	Godzina rozpoczęcia spotkania	Godzina zakończenia spotkania	Liczba osób uczestniczących w spotkaniu	Co przedstawiono na spotkaniu?	Czy przeprowadzono ankietyzację?
Dąbrowa Urząd Gminy	21.07.2017	11.00	12.30	28	wstępne założenia programu rewitalizacji	rozdano ankiety oraz zapisano notatki na temat przestrzeni zdegradowanych oraz problemów sołectw
Szczepanów Świetlica wiejska	19.09.2017	19.00	20.00	24	wstępną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	Nie

Dąbrowa Świetlica wiejska	20.09.2017	19.00	20.00	21	wstępną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	Nie
Dąbrowa Urząd Gminy	22.09.2017	12.00	13.00	32	opracowaną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	rozdano formularze konsultacyjne
Słaboszewko Dworek w Słaboszewku	23.09.2017	18.00	19.00	24	opracowaną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	rozdano formularze konsultacyjne
Dąbrowa Urząd Gminy	16.10.2017	10.00	11.00	20	założenia programu rewitalizacji społecznej	rozdano formularze konsultacyjne
Dąbrowa Urząd Gminy	26.11.2017	11.00	12.00	18	przedłożenie założeń projektu programu rewitalizacji, poinformowano o przedłużonym terminie konsultacji	rozdano formularze konsultacyjne

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę powyższy opis, stwierdza się, że osiągnięto możliwie dojrzałą formę partycypacji. Mieszkańcy Gminy Dąbrowa byli informowani o konsultacjach społecznych na różne sposoby. Mieli okazję wyrazić własne opinie podczas organizowanych spotkań, a także poprzez składanie odpowiednich notatek, formularzy, fiszek i ankiet. Zatem osiągnięto efekt współdecydowania.

Kolejną formą uspołecznienia rewitalizacji będzie powołanie zespołu rewitalizacji w skład którego wejdą mieszkańcy Gminy Dąbrowa. Zespół odpowiedzialny będzie m. in. za wdrażanie założeń programowych oraz jego monitoring. Opis zespołu rewitalizacji zaprezentowano w 2 ostatnich rozdziałach Programu.

Zgodnie z zasadami partycypacji społecznej uwzględnionych zapisach niniejszego dokumentu, skorygowane zapisy (polegające na aktualizacji zakresu projektów rewitalizacyjnych) zostały poddane konsultacjom społecznym. Kwestionariusz wraz ogłoszeniem i skorygowanym Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 został udostępniony w siedzibie Urzędu Gminy Dąbrowa oraz na stronie Internetowej Gminy. Konsultacje zostały przeprowadzone w okresie od 12.09.2019 do 25.09.2019 r. z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Dodatkowo 13 września 2019 roku projekt aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 został zaprezentowany w Sali posiedzeń Urzędu Gminy w Dąbrowie. Do Urzędu Gminy, zarówno w formie elektronicznej ani papierowej nie wpłynęły negatywne opinie dotyczące zakresu zmian. Wszystkie odpowiedzi, które wpłynęły akceptowały zakres wprowadzonych zmian.

Gmina
Dąbrowa

Aktualności
 Gmina
 Galeria
 Kalendarium
 Na skróty
 Zainwestuj w gminę

Aktualności

AKTUALIZACJA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DĄBROWA NA LATA 2016-2023

12 września 2019 r.

KWESTIONARIUSZ NA POTRZEBY AKTUALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DĄBROWA NA LATA 2016-2023

Szanowni Państwo,

Gmina Dąbrowa aktualizuje Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dąbrowa na lata 2016-2023 (LPR). Jest to bardzo ważny dokument, od którego zapisów będzie zależało to, na co zostanie wydana znacząca ilość środków UE przewidziana w okresie programowania 2014-2020 dla gminy.

W związku z tym prosimy o zgłaszanie na załączonym formularzu wszelkich uwag do zaprezentowanego programu rewitalizacji do 25 września br.

Prośbę kierujemy przede wszystkim do mieszkańców gminy, właścicieli nieruchomości w gminie, a także użytkowników wieczystych i osób zarządzających nieruchomościami, podmiotów prowadzących/planujących rozpocząć działalność gospodarczą lub społeczną, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i organów władzy publicznej.

Każdy wypełniony kwestionariusz jest dla nas bardzo cenny i będzie wykorzystany w aktualizacji programu.

W dniu 13 września 2019 roku o godzinie 10.00 w sali posiedzeń Urzędu Gminy w Dąbrowie zostanie zaprezentowany projekt zaktualizowanego programu rewitalizacji Gminy Dąbrowa.

Wójt Gminy Dąbrowa

Źródło:

http://ugdabrowa.pl/aktualnosci.744.aktualizacja_programu_rewitalizacji_gminy_dabrowa_na_lata_2016_2023.html

13. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/ realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działania SZOOP RPO	Poddziałania SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Dąbrowa	2021-2023	1. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	220 000,00	85	187 000,00	RPO (EFS) – 187 000 zł		budżet Gminy Dąbrowa – 33 000 zł		9.3	9.3.2	
	2021-2023	2. Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	5 000,00					budżet Gminy Dąbrowa – 5000 zł				

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/ y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne						
									10	11	12	Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Dąbrowa	2021-2023	3.Działalność Kola Gospodyń Wiejskich	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	2 000,00					Budżet Gminy Dąbrowa – 1 000,00	1 000,00			
	2021-2023	4.Działalność lokalnych kół zainteresowań	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	2 000,00					Budżet Gminy Dąbrowa – 2 000,00				
	2021-2023	5.Strefa kreatywnego czasu	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	52 631,58	95	50 000,00	RPO (EFS) – 50 000 zł		Budżet Gminy Dąbrowa – 2 631,58		11.1	11.1	
	2021-2023	6.Spotkania tematyczne seniorów	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	5 00,00					Budżet Gminy Dąbrowa – 5 000,00				

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/ realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działania SZOOP RPO	Poddziałania SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Dąbrowa	2021-2023	7.Funkcjonowanie organizacji Harcerskich	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	3 000,00					Budżet Gminy Dąbrowa – 3 000,00				
	2019-2020	8. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	S	1: Aktywizacja społeczna osób starszych	Gmina Dąbrowa	70 000	85	59 500	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 (EFS) - 59 500 zł		budżet Gminy Dąbrowa – 10 500 zł				
	2019-2021	9. Adaptacja budynku komunalnego na cele społeczne	PF	2. Infrastruktura społeczna na rzecz włączenia społecznego osób starszych	Gmina Dąbrowa	1200000,00	95	1140000		RPO (EFRR) - 1140 000 zł	budżet Gminy Dąbrowa –60 000 zł		7.1		z proj. 1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 11,12
	2022	10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	PF	4: Inwestycje w systemie oddziaływującym na podniesienie bezpieczeństwa	Gmina Dąbrowa	200 000					PROW – 127 260 zł budżet Gminy Dąbrowa – 72 740 zł				

Fundusze Europejskie
Pomoc techniczna

MINISTERSTWO ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Fundusz Społeczności

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/ y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działania SZOOP RPO	Poddziałania SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Dąbrowa	2022	11. Zmniejszenie poziomu przestępczości	S	3. Działanie wychowawcze o charakterze profilaktyczno-prewencyjnym	Gmina Dąbrowa	2 000,00					Budżet Gminy Dąbrowa 2 000				
	2021-2023	12. Działalność grupy AA „WIEŻ”	S	3. Działanie wychowawcze o charakterze profilaktyczno-prewencyjnym	Gmina Dąbrowa	25 000,00					Budżet Gminy Dąbrowa – 25 000,00				

14. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Sprawną realizacją Programu Rewitalizacji osiągnięta zostanie poprzez skuteczny system wdrażania. W tym celu konieczna jest niezbędna partycypacja społeczna oraz odpowiedni system informacyjny. Wrażenie określonych projektów oraz monitoring realizacji zagwarantuje oczekiwane efekty. Konieczna jest właściwa współpraca pomiędzy jednostkami, które odpowiedzialne będą za realizację projektów oraz mieszkańców Dąbrowy. Dlatego też należy określić poszczególne kwestie.

Za realizację Programu Rewitalizacji odpowiedzialny jest Wójt Gminy Dąbrowa. W uzasadnionej sytuacji może delegować dodatkowe osoby do prac nad rewitalizacją lub je wygaszać w celu osiągnięcia końcowego pozytywnego efektu rewitalizacji. Wójt będzie także zajmował się sprawami formalnymi związanymi z rewitalizacją, np. podpisywanie umów na dotacje.

Za koordynację wdrażania PR odpowiedzialny będzie Zespół Rewitalizacji, który został powołany Zarządzeniem nr 19/2007 Wójta Gminy Dąbrowa z dnia 25 kwietnia 2017 roku. W jego skład wchodzi pracownicy Urzędu Gminy w Dąbrowie, tj. 4 osoby, którym przypisano następujący podział obowiązków:

- osoba odpowiedzialna za koordynację spraw, zarządzanie i wdrażanie projektu, współpracę z Urzędem Marszałkowskim;
- osoba odpowiedzialna za sprawy budowlane, zamówienia publiczne;
- osoba odpowiedzialna za konsultacje społeczne, nadzór nad prawnym przebiegiem prac,
- osoba odpowiedzialna za zdiagnozowanie problemów osób wymagających aktywizacji zawodowej, rozeznanie w zakresie potrzeb kulturalnych.

Do zadań Zespołu należy:

- opracowanie dokumentacji związanej z Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa;
- praca w sposób kolegialny;
- współpraca z ekspertem zewnętrznym².

W dalszych etapach prowadzenia rewitalizacji do jego zadań należeć będą następujące obowiązki:

- współpraca z pomiotami odpowiedzialnymi za realizację projektów rewitalizacyjnych;
- bieżący monitoring RPO WK-P, w tym SZOOP w zakresie wskazanym w projektach działań i poddziałań;
- przygotowanie dokumentacji dla poszczególnych projektów w celu ubiegania się o ich dofinansowanie w ramach RPO WK-P, a także pozostałych źródeł finansowania;

² Ekspert zewnętrzny świadczący usługi doradcze dla jednostek samorządowych z zakresu planowania przestrzennego odpowiedzialny był za pomoc merytoryczną przy opracowaniu LPR. W skład jego zadań należało zapoznanie się z kondycją gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, pomoc przy konsultacjach społecznych, a także pomoc w przygotowaniu pozostałej dokumentacji związanej z LPR.

- koordynacja wdrażania Programu oraz bieżący monitoring;
- publikacja informacji na stronie internetowej gminy w zakresie prowadzonych prac związanych z rewitalizacją;
- aktualizacja danych związanych z sytuacją kryzysową;
- opracowywanie raportów z realizacji projektów – zestawienia zbiorowe;
- promocja rewitalizacji wśród mieszkańców;
- organizacja spotkań dotyczących rewitalizacji, w tym informowanie o nich mieszkańców.
- aktywna partycypacja społeczna.

Aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować PR konieczne będzie poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności. Rewitalizacja ma charakter otwarty i wskazuje się włączenie możliwie największej grupy interesariuszy w jej realizację. Realizacja projektów rewitalizacyjnych omawiana będzie z interesariuszami rewitalizacji na spotkaniach otwartych. Poruszane zostaną kwestie dotyczące pozyskania funduszy, ewentualnych korekt i zmian, omówione zostaną wątpliwości, a także uwagi ze strony interesariuszy oraz proces wdrażania i korygowania Programu. Do proponowanych form dialogu społecznego oprócz spotkań otwartych przewiduje się także warsztaty, debaty, ankietyzację, czy spacer studyjny w celu weryfikacji osiągniętych efektów. Interesariusze rewitalizacji będą mogli zgłaszać uwagi co do realizacji założeń programu, a także własne pomysły na projekty (np. wykorzystując już wzór opracowanej fiszki projektowej). Wszelkie uwagi należy zgłaszać do:

- członków Zespołu Rewitalizacji;
- pracowników Urzędu Gminy;
- radnych, którzy są przedstawicielami mieszkańców.

Członkowie Zespołu mają obowiązek rozpatrzenia uwag. W przypadku pozytywnej weryfikacji konieczna będzie zmiana w Programie, a co za tym idzie poddanie propozycji zmiany Radzie Gminy, która rozpatrzy sprawę na komisji oraz sesji na wniosek Wójta Gminy.

Członkowie zespołu będą powiadamiani o spotkaniach w sposób telefoniczny, pisemny lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób.

W celu zapewnienia sprawności działań za kierowanie pracami Zespołu Rewitalizacji odpowiedzialna jest osoba odpowiedzialna za koordynację spraw, zarządzanie i wdrażanie projektu, współpracę z Urzędem Marszałkowskim.

Przygotowano odpowiedni pakiet mechanizmów, za pomocą których interesariusze rewitalizacji zostaną nie tylko informowani, ale będą także konsultowali dane zmiany. Poprzez partycypację, czyli współdecydowanie i przekazanie części kompetencji, ale za razem i odpowiedzialności dotyczących podejmowanych działań i decyzji interesariusze rewitalizacji zostaną wprowadzeni na najwyższy stopień kontroli obywatelskiej. Efektywne włączenie mieszkańców w proces rewitalizacji będzie opierało się na współpracy z Zespołem. Mieszkańcy będą informowani poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, a także poprzez oplakatowanie tablic informacyjnych. Nadzór obywatelski nad działaniami rewitalizacyjnymi zostanie zachowany.

15. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PR

W niniejszym rozdziale zaproponowano optymalny system obserwacji i kontroli procesu rewitalizacji, którego zadaniem będzie weryfikacja, czy realizacja zaplanowanych projektów pozytywnie wpływa na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Za bieżący monitoring Programu oraz rewitalizacji odpowiedzialny jest Zespół Rewitalizacji, który został scharakteryzowany we wcześniejszym rozdziale.

Monitoring osiągnięcia założonego celu rewitalizacji osiągnięty zostanie poprzez odpowiednie pomiary. Sposób pomiaru realizacji głównego wskaźnika polegał będzie na zmierzeniu rezultatów efektów poszczególnych projektów za pomocą ankiet monitorujących, protokołów, raportów z realizacji projektów, a także deklaracji uczestnictwa i list obecności. Zaproponowane metody stworzą podstawę do opracowania raportu głównego. W przypadku ich braku przygotowane zostaną odpowiednie zestawy pytań zawarte w ankietach dodatkowych, które zostaną rozesłane do uczestników projektów. Jeśli i na nie będzie odzewu pytania zostaną zadane telefonicznie przez członka Zespołu Rewitalizacji. W szczególnych przypadkach przewiduje się wywiad osobisty.

Za złożenie raportu z wdrażania Programu Rewitalizacji Wójtowi Gminy Dąbrowa odpowiedzialny jest Zespół Rewitalizacji. Sporządzany będzie raz na 2 lata i zostanie wyłożony do publicznego wglądu. Zostanie zatem zachowany nadzór nad pracami Zespołu. Na jego podstawie zostanie przeprowadzona ocena realizacji założeń programowych. Sprawozdawczość odnosić się będzie także do przekazania IZ RPO 2 sprawozdań, jeśli Gmina Dąbrowa realizować będzie projekt dofinansowany z RPO WK-P:

- Sprawozdania przekazywane raz na dwa lata – w ramach których gmina będzie dostarczała informacje nt. zmian stanu kryzysowego, będącego podstawą wskazania OR (w tym wskaźniki będące podstawą wskazania OZ). W sprawozdaniu trzeba będzie wskazać informacje w zakresie bazowej i aktualnej wartości wskaźników/kryteriów wyznaczenia OR. Jednocześnie w przypadku braku poprawy wartości powyższych wskaźników/kryteriów – trzeba będzie podać wyjaśnienia, tj. powody takiej sytuacji i podjęte działania zaradcze);
- Sprawozdania kwartalne – dotyczące osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu (z SZOOP RPO WK-P) w odniesieniu do realizowanych projektów.

Analiza wartości poszczególnych wskaźników rozwoju poczynwszy od 2018 r. pozwoli na wprowadzenie ewentualnych zmian w programie. Zmiany mogą również zostać podyktowane w wyniku stwierdzenia nowych potrzeb, które znajdą swoje uzasadnienie w nowych zapiskach programowych, nowych postulatach mieszkańców, którzy przedstawią racjonalne uzasadnienie sprawy, zmiany sposobu zaangażowania się w realizację projektu któregoś z podmiotów, zmiany warunków finansowania projektów, a także ogólnego niezadowolenia społecznego i pozostałych nieprzewidzianych, ale uzasadnionych sytuacji.

Założony cel rewitalizacji będzie na bieżąco monitorowany. W przypadku stwierdzenia braku jego realizacji należy przyjąć określony sposób postępowania. Brak poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji wymagał będzie modyfikacji działań naprawczych również w przypadku ujawnienia stagnacji. W tym celu również należy wprowadzić zmiany w Programie Rewitalizacji. Proces związany z wprowadzeniem zmian do PR opisano w rozdziale dotyczącym systemu Zarządzania Realizacją PR.

Przewodnicząca
Rady Gminy w Dąbrowie

/Marta Błaszczak/